

Пентаграма Ю Несбьо

Інспектор Харрі Холе #5

Норвежець Ю Несбьо (нар. 1960 р.) у себе на батьківщині спочатку став відомим як економічний оглядач (він закінчив Норвезьку школу економіки), потім як рок-музикант і композитор популярної групи «Di Derre», а наприкінці 90-х ще і як письменник, автор серії романів про поліцейського Харрі Холе. Перший з романів серії – «Нетопир» (1997) – був визнаний кращим детективом Скандинавії, удостоївся у критиків звання «миттєвого бестселера» й приніс авторові престижну премію «Срібний ключ». У видавництві «Фоліо» вийшли друком романи Ю Несбьо «Нетопир», «Червоногрудка», «Безтурботний», «Привид», «Мисливці за головами», «Таргани», «Леопард», «Сніговик», «Поліція».

В Осло, потомленому небувалою спекою та посухою, стається низка зухвалих убивств. При цьому вбивця на тілі у кожній жертви залишає діамант у вигляді пентаграми. Для розслідування цих злочинів керівництво поліції змушене об'єднати в одну команду двох своїх найталановитіших детективів – Харрі Холе та Тома Волера, які, проте, відчувають давню неприязнь одне до одного. Харрі навіть звинувачував Волера у причетності до вбивства своєї напарниці, однак усе списали на нервовий зрив та проблеми інспектора з алкоголем. Харрі Холе, як і завжди, доведеться докласти багато зусиль, щоб спіймати маніяка і вивести свого колегу на чисту воду...

Ю Несбьо

Пентаграмма

Частина I

Розділ 1

П'ятниця. Яйце

Будинок було споруджено давно, ще 1898 року. Поставили його на суглинку, тому зараз він осів набік, так що вода, переливаючись через поріг прочинених дверей, пробиралася через спальню й темною смугою по дубовому паркету тягнулася все далі й далі на захід. Трохи відстоявшись у вибоїні на паркеті й дочекавшись підкріплення, вода переляканим шуром бігла до плінтуса. Тут струмочок роздвоювався – вже два шури пробиралися, кожен у свій бік, пригнувшись до плінтуса в пошуках шляху. І ось один із них знайшов щілинку між плінтусом і паркетними плашками. Там лежала п'ятикоронова монета з профілем короля Улафа I – Король Норвегії Улаф V (1903–1991).] і датою – 1987. Минулого року її впустив тесляр. Часи надворі були далеко не з гірших, та й замовлення на мансарди сипались одне за одним, тому тесляр навіть не збирався її шукати. Опинившись під

паркетом, вода швидко просочилася ще нижче. Ялинові бруси ніхто не чіпав із 1898 року (за винятком, мабуть, 1968-го, коли перекривали дах, що протік), і відтоді вони благополучно розсихалися, так що між двома з них була вже півсантиметрова щілина. Через неї вода продовжила свій біг на захід, поки не досягла стіни. Вапняній штукатурці, як і розчину між цеглою, перевалило за сотню років. Їх замішував іще Якоб Андерсен, потомствений муляр і батько п'ятьох дітей. Як і в інших тодішніх майстрів норвезької столиці, в Андерсена був свій рецепт приготування штукатурки та розчину. Рецепт вирізняла не лише відома самому лише майстрові формула співвідношення вапна, піску та води, але й особливі інгредієнти: кінський волос і свиняча кров. Якоб Андерсен широко вважав, що волос і кров зв'язують штукатурку та надають їй додаткової міцності. Колеги по цеху тільки хитали головами, але Андерсен запевняв, що це фамільний винахід. Його шотландські предки – і батько, і дід – використовували ті ж добавки, проте кров брали овечу. І хоча Андерсен відмовився від шотландського прізвища, взявши прізвище свого вчителя, відкидати шестивіковий досвід він не збирався. Деякі будівельники вважали його рецепт порочним, інші говорили, що це від лукавого, а багато хто просто з нього сміявся. Можливо, хтось із останніх і вигадав історію, яка врешті-решт перетворилася на міську легенду столиці, що тоді носила ім'я Християнія.

Посильний із Грюнерльокка[2 – Грюнерльокка – район Осло. В минулому – робітнича околиця, нині – модний квартал, місце мешкання богемі.] одружився зі своєю кузиною родом із Вермланда. Молоді переїхали в однокімнатну квартиру на вулиці Сейльдукстате, в будинок, який серед інших споруджував і Андерсен. Їх первістку не пощастило: він з'явився на світ із чорними кучериками і карими очима. Мати була світловолосою та блакитноокою, її ревнивий чоловік теж. І якось пізно вночі він зв'язав дружині руки за спиною, відвів її в підвал і замурував. Вона стояла, зв'язана, затиснута двома стінами цегляної кладки, які заглушали її крики. Чоловік, напевно, думав, що вона там задихнеться, але вже про що, про що, а про вентиляцію тодішні будівельники вміли потурбуватися. Нарешті бідолашна жінка, що зневірилася, почала гризти цеглу. І, можливо, вона б і звільнилася, тому що шотландець Андерсен, використовуючи кров і кінський волос, вважав, що можна заощадити на дорожчій складовій частині розчину – вапні. Стіна стала поступатися атаці міцних вермландських зубів. Але жадання життя було занадто велике, жінка квапилась, і скоро вона не могла вже ні жувати, ні ковтати, ні спльовувати. Пісок, камінчики і шматочки обпаленої глини забили їй дихальне горло, обличчя посиніло, серце билось все слабкіше, і ось дихання зупинилось.

Вона померла, як сказав би багато хто.

Проте, згідно з легендою, нещасна жінка, що скуштувала свинячої крові, зовсім не вважала себе мертвою. Вона з раптовою легкістю звільнилася від пут, пройшла крізь стіну і розгулює тепер по місту. Там є ще люди похилого віку, які з дитинства пам'ятають легенду про жінку зі свинячою головою, що бродить по вулицях із ножем у руці. І якщо маленькі діти виходять гуляти пізно вночі, вона відрізує їм голову: адже, щоб не зникнути зовсім, не розвіятись як дим, їй треба весь час відчувати у роті смак крові.

Деякі, щоправда, пам'ятали ім'я муляра, і майстер Андерсен так і продовжував замішувати свій особливий розчин. Спорудив він і той будинок, по якому зараз бігла вода, але через три роки впав із риштовань і помер, залишивши нащадкам у спадок двісті крон і гітару. А майже сто років по тому будівельники почали використовувати в цементному розчині штучні волокна, що чимось нагадують кінський волос, а дослідники міланської лабораторії з'ясували, що стіни Єрихона укріплювалися кров'ю та верблюжою шерстю.

Вода не просочувалася крізь стіну, вона струмувала вниз. У цьому вода наче перейнялася боязкістю й іншими вадами, весь час прагла нижче й нижче, намагаючись досягти дна. Спочатку воду вбирав порошкоподібний глинистий прошарок, але він швидко наситився, й вода побігла далі, по дорозі розмиваючи газету «Афтенпостен» від 11 липня 1898 року, в якій повідомлялося: в Християнії відбувається справжній будівельний бум, і тепер можна сподіватися, що минули золоті днинки для безсовісних ділків, які спекулюють нерухомістю. А на третій сторінці говорилося, що поліція досі не напала на слід злочинця, який заколов на смерть молоду кравчиню. Її тіло минулого тижня було виявлене у ванній кімнаті. У травні того ж року на березі Акерсельви знайшли знівечений труп дівчини. Почерк злочинів був схожий, але поліція не квапилась оголошувати про зв'язок між цими двома злочинами.

Вода оминула газети, просочилася під дощаний настил і побігла по зворотній стороні натяжної стелі. Стелю відремонтували після протікання, що сталося 1968 року; її поверхню було перфоровано, і вода проникала в ці дірочки химерними краплями. Вони ставали все важчі, й коли сила тяжіння брала гору над силою, що утримує їх на стелі, краплі зривались і, пролітаючи три метри й вісім сантиметрів, приземлялися. Вірніше, приводнювалися.

Вібекке Кнутсен жадібно курила сигарету й випускала дим у відчинене вікно четвертого поверху. Тепле вечірнє повітря піднімалося від прогрітого асфальту на задньому дворі й підхоплювало цівку диму, що швидко танула на тлі брудно-блакитного фасаду. З боку Уллеволсвейен чувся шум поодиноких автомобілів. Зазвичай на цій вулиці панує жвавий рух, але зараз, у сезон відпусток, місто ніби вимерло. На підвіконні догори лапками лежала муха, якій не вистачило кмітливості сховатися від спеки. У тій частині квартири, що виходила на Уллеволсвейен, було прохолодніше, але Вібекке не подобався краєвид із того вікна. Кладовище Христа Спасителя, повне знаменитостей. Мертвих знаменитостей. На першому поверсі будинку був розташований магазин, де, якщо вірити вивісці, продавалися монументи, а простіше кажучи, надгробки; маркетологи назвали б це близькістю до ринку.

Вібекке притулилася лобом до нагрітої шибки.

Спочатку вона зраділа спеці, але радість швидко пройшла, і тепер вона сумувала за прохолодними ночами та людними вулицями. Сьогодні в магазині побувало всього вісім відвідувачів: п'ятеро до обіду і трое після. Від нудьги Вібекке викурила тридцять сигарет, і коли подзвонив шеф, у неї так скажено калатало серце й так сильно боліло горло, що вона ледве могла говорити. Але варто було їй повернутися додому й почати чистити картоплю, як захотілося курити знову.

Вібекке кинула цю звичку два роки тому, коли познайомилася з Андерсом. Причому він її про це не просив. Скоріше навпаки. Коли вони зустрілися на Гран-Канарії, він навіть стрельнув у неї сигаретку. Так, для сміху. А всього через місяць після повернення в Осло, коли вони почали жити разом, він мало не відразу заявив, що трохи пасивного куріння не завдасть шкоди їхнім стосункам. І що онкологи напевно перебільшують. І що він незабаром звикне до запаху диму від її одягу. Наступного дня вона вирішила кинути. Через декілька днів він сказав за вечерею, що давно не бачив її з сигаретою, і вона відповіла, що серйозно ніколи й не була курцем. Андерс усміхнувся, нахилився до неї через стіл і лагідно погладив по щоці:

– А знаєш, Вібекке, я так і думав.

Вона почула, як закипає вода в каструлі, й подивилася на сигарету. Залишалися три затяжки. Вона зробила першу. Сигарета була абсолютно позбавлена смаку.

Вона навіть і не пам'ятала, коли звичка до неї повернулася. Може, минулого року, коли він почав від'їжджати в довгі відрядження? Чи після Нового року, коли він мало не шовечора почав затримуватися на роботі? Можливо, вона почала палити, тому що була нещаслива? А чи була вона нещаслива? Вони ніколи не сварилися. Правда, майже і не спали разом, але Андерс пояснив це непомірною завантаженістю на роботі, й тему було закрито. Не те щоб їй цього сильно не вистачало. У ті рідкісні рази, коли вони займалися сексом, їй здавалося, що він не з нею. А якщо так, значить, і їй бути з ним необов'язково.

Проте вони не сварилися. Ніколи. Андерсу не подобалося, коли підвищують голос.

Вібекке подивилася на годинник. Чверть на шосту. Чому він не йде? Зазвичай він попереджав, що затримається. Вона погасила недокурок, і той полетів на задній двір. Обернувшись до плити, вона подивилася на картоплю. Спробувала виделкою найбільшу картоплину. Майже готова. На поверхні киплячої води плавали маленькі чорні згустки. Цікаво, це від картоплі чи від каструлі?

Вібекке намагалася згадати, що готувала в ній минулого разу, але тут відчинилися входні двері. Вона почула в коридорі важке дихання і шум черевиків, що відлітають у куток. Андерс увійшов до кухні й відчинив холодильник.

– Що? – запитав він.

– М'ясна запіканка.

– Ясно... – Інтонація раптом пішла вгору, поставивши після слова знак питання.

Вона знала, що він має на увазі: «Знову м'ясо? А може, слід частіше готувати рибу?»

– Добре, – сказав він невиразно і схилився над каструлею.

– Що ти робив? Ти увесь промок від поту!

– Сьогодні немає тренування, і я проїхався на велосипеді до Согне-фіорду і назад. А що це у воді плаває?

– Не знаю, – відповіла Вібекке. – Сама щойно побачила.

– Не знаєш? А хіба ти не вчилася на кухаря?

Він блискавичним рухом схопив один зі згустків великим і вказівним пальцями і скуштував на смак. Вона дивилася на його потилицю, на негусте темне волосся, яке спочатку так їй подобалося, підстрижене, доглянуте, зачесане на проділ. Він мав такий надійний вигляд, був таким упевненим у собі. Як людина з великими планами на майбутнє. Причому не лише на своє.

– Ну і на що схоже? – запитала вона.

– Ні на що, – відповів він, як і раніше роздивляючись плити – На яйце.

– Яйце? Але я ж мила цю каструлю... – Вона раптом замовкла не договоривши.

Він обернувся:

- Що таке?

- Дивися, капає. - Вона показала на його голову.

Він наморщив лоб і провів рукою по потилиці. Потім, ніби по команді, вони разом задерли голови й подивилися на стелю. На ній висіли дві краплі. Короткозора Вібекке навряд чи помітила б їх, якби вони були чистими та прозорими, але вони такими не були.

- Здається, у Каміллі потоп, - сказав Андерс. - Подзвони їй, а я сходжу за консьєржем.

Вібекке подивилася на стелю. І на каструлю з чорними згустками. Серце знову забилося в скаженому темпі.

- О Господи... - прошепотіла вона.

- Що ще? - запитав Андерс.

- Іди за консьєржем, а потім разом із ним піднімайся до Каміллі. Я тим часом подзвоню в поліцію.

Розділ 2

П'ятниця. Список відпусток

З вікон Головного управління поліції округу Осло відкривається чудовий краєвид на східну частину міського центру. Будівля управління стоїть на підвищенні, яке продовжується пасмом пагорбів, що тягнеться від Грьонланна до Тойена. Її було споруджено 1978 року. Скло і метал, ідеально горизонтальна підлога - за це групі архітекторів (Тельє, Торп, Осен) вручили диплом.

Коли телемонтер, що тягнув кабель у високих коридорах на сьомому поверсі, впав із риштувань і зламав хребет, він отримав не лише страховку, але ще й дістав догану від батька:

- Сім поколінь твоїх предків були будівельниками. Ми все життя працювали між небом і землею, поки сила тяжіння не зривала нас вниз. Мій дід спробував утекти від прокляття, але воно наздогнало його по цей бік Північного моря. Того дня, коли ти народився, я дав собі обіцянку, що ти уникнеш цієї долі, і думав, що мені вдалось її дотримати. Якого біса ти, монтер, поліз на висоту шістьох метрів?

І ось зараз саме по тих дратах, які проклав син потомственного будівельника, сигнал тривоги з кол-центру йшов просто на шостий поверх, у відділ із розслідування насильницьких злочинів (співробітники називали його кримінальний відділ), у кабінет начальника Б'ярне Мьоллера. Мьоллер у цей момент роздумував: радіти йому чи засмучуватися, що скоро він із усією сім'єю відпочиватиме в літньому будиночку, який вони зняли на липень в Осі під Бергеном. Ос у липні означає, скоріше за все, паскудну погоду, але в Осло обіцяли спеку, і Б'ярне був не проти змінити її на мряку. Проте зайняти в дощ двох непосидючих шибеників, маючи під рукою тільки колоду карт, - завдання не з легких.

Б'ярне Мьоллер простягнув ноги, почував за вухом і, вислухавши повідомлення, запитав:

- Як виявили труп?

- Вода потекла на сусідів, - відповів черговий. - Сусід із консьєржем довго дзвонили в двері, ті були незачинені, й вони увійшли.

- Доведеться відправити туди людей.

Поклавши трубку, Мьоллер зітхнув і почав вивчати список особового складу, проводячи пальцем по товстому склу на столі. Половина відділу була відсутня. Так бувало щороку в сезон відпусток. Але жителі Осло зовсім не опинялися через це в більшій небезпеці, тому що злочинці в липні теж влаштовували собі відпустку, отож на цей місяць у відділі з розслідування насильницьких злочинів традиційно припадала пора затишшя.

Палець Мьоллера зупинився на Беаті Льонн. Він набрав номер служби криміналістичної експертизи на Кйольберг-гате. Трубку не брали. Мьоллер дочекався, поки сигнал переведуть на комутатор.

- Беата Льонн у лабораторії, - відповів високий голос.

- Мьоллер із кримінального відділу. Зв'яжіться з нею.

Пауза. Голос належав Карлу Веберу, начальнику служби, тепер уже пенсіонерові. Він переманив до себе Беату Льонн із відомства Мьоллера, який розцінював цей випадок як підтвердження теорії неодарвіністів: єдине прагнення індивіда - в збільшенні числа собі подібних. Вебер, очевидно, вважав, що його і Беати Льонн генетика сильно збігаються. Звичайно, з першого погляду могло здатися, що між ними, великодосвідченим буркотуном Карлом Вебером і тихою сірою мишкою Льонн, яка зовсім нещодавно закінчила поліцейську академію та червоніла, варто було з нею заговорити, немає нічого спільного. Але професійні гени у них точно були ідентичними. Обое належали до того типу пристрасних мисливців, яким досить учути здобич, щоб забути про все на світі, зосередити увагу на якійсь технічній заціпці, доказі, відеозаписі, туманному повідомленні, і у результаті вони дійдуть того чи іншого висновку. Злі язики стверджували, що Вебер і Льонн нормально почуваються тільки в лабораторії, а не серед людей, де психологічні навички слідчого все-таки важливіші, ніж сліди взуття й частинки ниток із одягу.

Щодо лабораторії Вебер і Льонн були згодні, а ось про сліди і нитки готові були посперечатися.

- Льонн.

- Привіт, Беато! Б'ярне Мьоллер. У тебе є час поговорити?

- Ні. А в чому справа?

Мьоллер коротко розповів про подію і дав їй адресу.

- Направляю туди ще кілька моїх хлопців, - додав він.

- Кого?

- Кого знайду. Всі ж у відпустках. - Поклавши трубку, Мьоллер повернувся до списку.

Вказівний палець зупинився на Томі Волері.

У графі відпусток місяць проставлений не був. Утім, цьому Б'ярне Мьоллер і не здивувався. Йому іноді здавалося, що інспектор Том Волер узагалі ніколи не бере відпусток і майже не спить. Цей слідчий був однією з двох козирних карт відділу. Всі справи в ідеальному порядку, все робиться вчасно, і відмінна розкриваність. І, на відміну від другого козира, Том Волер був людиною надійною, шанованою, з незаплямованою особовою справою. Загалом, не співробітник, а приклад для наслідування. З такими безперечними здібностями керівника Том із часом цілком міг розраховувати на крісло начальника відділу поліції, яке зараз займав Мьоллер.

Сигнал пробіг по дротах і задзвенів у телефонному апараті на іншому кінці.

– Волер, – відгукнувся звучний голос у трубці.

– Це Мьоллер. У нас...

– Секунду, Б'ярне. Зараз закінчу тут одну розмову.

Б'ярне Мьоллер чекав, барабанив по стільниці пальцями та думав, що Том Волер міг би стати наймолодшим начальником відділу за всю його історію. Хоча іноді Мьоллер відчував занепокоєння, тому що вся відповідальність ляже саме на Тома. Може, через його вік? Чи все-таки через ті два епізоди зі стрільниною? Двічі при затриманні інспектор удавався до зброї, а оскільки він був одним із кращих стрільців у поліції, обидва випадки мали летальний результат. Проте Мьоллер розумів: хоч як би парадоксально це не звучало, історії зі стрільбою кінець кінцем лише додавали Тому шансів на успіх. Зброю він застосовував для самооборони – співробітники СОС, [3 – «Особливі слідчі органи» (SEFO) – служба з розслідування посадових злочинів.] що проводили розслідування, не лише не знайшли доказів зворотного, але і зробили висновок, що обидва рази Том Волер виявив відмінну вправність і вміння приймати рішення в критичних ситуаціях. Хіба можна дати кращу рекомендацію кандидатові на посаду начальника?

– Вибач, Мьоллере. Мобільний. Чим я можу допомогти?

– У нас з'явилася справа.

– Нарешті!

Подальша розмова тривала десять секунд. Залишалося знайти ще одну людину.

Мьоллер подумав було про слідчого Халворсена, але той значився у відпустці – поїхав у рідний Стейнк'ер.

Вказівний палець спускався все нижче: відпустка, відпустка, лікарняний...

Начальник важко зітхнув: він дійшов до імені, бачити яке не хотів.

Харрі Холе.

Одинак. П'яниця. *Enfant terrible* усього відділу. Але – як і Том Волер – козир шостого поверху. Коли б не це і не розвинута з роками дивна пристрасть Мьоллера ризикувати головою (і начальницьким кріслом!) заради цього алкоголіка, Харрі Холе вже давно вилетів би з поліції. Іншим разом Мьоллер, може, в першу чергу подзвонив би саме йому, проте зараз справи йшли кепсько.

Вірніше, гірше, ніж завжди.

Прикрості почалися чотири тижні тому. Річ у тому, що взимку Харрі знову взявся за стару справу про вбивство Елен Єльтен, своєї колеги і близького друга, загиблої на березі Акерсельви. До всіх інших розслідувань він одразу втратив інтерес. Адже справу Елен давно вже розкрили. Але у Харрі інтерес до цього мало-помалу переростав у манію, і Мьоллер, признатися, вже почав турбуватись за його душевне здоров'я. Серйозні прикрості почалися місяць тому, коли Харрі з'явився до нього зі своїми моторошними версіями про змови й інтриги, але не зміг навести ні доказів, ні скільки-небудь вагомих аргументів на користь своїх фантастичних звинувачень проти Тома Волера.

А потім Харрі просто зник. Через декілька днів Мьоллер подзвонив у ресторан «Шрьодер». Те, чого він побоювався, все-таки сталося: Харрі знову запив. Щоб якось прикрити його відсутність, Мьоллер проставив йому тиждень відпустки. Потім іще раз. Зазвичай Харрі подавав ознаки життя вже через тиждень. А тепер їх минуло чотири. Відпустка закінчилася.

Мьоллер подивився на телефонну трубку, підвівся й відійшов до вікна. Було пів на шосту, але в парку перед Головним управлінням, як і раніше, майже нікого не було, якщо не брати до уваги одного-двох доморослих сонцепоклонників, яким спека була завитрашки. На Грьонландслейрет під навісами сиділо декілька крамарів – рознощиків овочів. Навіть машини на вулицях рухалися повільніше, хоча пробок, зрозуміло, ніяких не було. Мьоллер провів рукою по волоссю – давня звичка, якої, за словами дружини, йому слід було позбутись, оскільки декому могло здатися, що він увесь час чепуриться. Невже, крім Харрі, ніяких варіантів? Мьоллер провів поглядом пішохода, що пройшов похитуючись до Грьонландслейрет. Подумав, що напевно той спробує зайти в «Равнен» і напевно його туди не пустять. Тоді він піде й нап'ється в «Боксері», де стався поворот у справі про Елен і, можливо, в поліцейській кар'єрі Харрі Холе. Мьоллер відчував, час підтискає, треба вже вирішувати, що робити з проблемою на ім'я Харрі. Але це все-таки в майбутньому, зараз є більш термінова справа.

Мьоллер підняв трубку і подумав, що через цей чортів сезон відпусток доводиться робити Харрі і Тома Волера напарниками. Електричний сигнал покинув тельє-торпосенівський пам'ятник порядку і через деякий час виклювався телефонним дзвінком у царстві цілковитого хаосу в квартирі на Софієсгате.

Розділ 3

П'ятниця. Пробудження

Вона знову скрикнула, і Харрі Холе розплющив очі. Між фіранок, які ліниво шелестіли, виблискувало сонце, з вулиці донісся скрегіт трамвая, що гальмує на Пілестред, і знову настала тиша. Харрі міркував, де він є. На підлозі. У своїй спальні. Одягнений. Нехай і не вишукано. Живий. Ну принаймні, не мертвий.

Обличчя було вкрите густим шаром поту, серце калатало легко і часто, як куля для пінг-понгу на бетонній підлозі. З головою справа була гірша.

Харрі на секунду замислився, роздумуючи, варто дихати далі чи ні. Стеля та стіни крутилися перед очима – в квартирі не було ні картин, ні верхньої лампи, щоб зачепитися поглядом. Десь на периферії зору

розгойдувалися різьблена книжкова полиця, спинка стільця та обідній стіл, куплений в «Елеваторі». Спасибі, хоч сон закінчився.

Це був той самий дитячий кошмар. Нездатний поворушитися, немов прикований, Харрі намагався закрити очі, щоб не бачити її спотворене обличчя та губи в нечутному крику. Величезні порожні очі в німому докорі. Коли він був маленьким, то бачив у цьому кошмарі молодшу сестру – Сестреня, як він її називав. А тепер ось Елен Єльтен. І Харрі не знав, що гірше. Її безмовні крики тепер озвучували трамвайні рейки, що тужливо брязкали.

Він лежав і мовчки дивився на тремтіння між фіранок сонця, повислого над вулицями і будинками району Бішлет. Тільки трамвай порушував літню тишу. Харрі, не моргаючи, дивився на сонце, поки воно не перетворилося на жовте серце, що б'ється об тонку блакитну сердечну сумку та з кожним ударом викидає спеку. Коли він був маленьким, мама говорила, що діти, які довго дивляться на сонце, випалюють собі оченята і не бачать у житті більше нічого, крім сонячного світла. Цього він зараз і домагався. Щоб сонячне світло випало все інше. Щоб він більше не бачив, як Елен лежить із розбитою головою на березі Акерсельви, а над її тілом схиляється чиясь тінь. Тінь, яку він три роки поспіль намагався спіймати. І не спіймав. Хоча мета була така близька, він не зміг довести роботу до кінця. Як завжди, нічого не зміг.

Ракель...

Харрі обережно підвів голову і подивився на мертве чорне око автовідповідача. Він не оживав ось уже декілька тижнів – відколи вони з Мьоллером і начальником кримінальної поліції зустрілися (наприклад, як вони називали його скорочено) в «Боксері». Напевно, і це око випало сонце.

Чорт забирай, як же тут спекотно!

Ракель...

Тепер він згадав. У якийсь момент обличчя уві сні стало обличчям Ракелі. Сестреня, Елен, мама, Ракель. Жіночі обличчя. Вони змінювали одне одного в пульсуючому ритмі серця та знову зливалися в одне.

Харрі зі стогоном опустив голову на паркет. Помітив над собою на краю столу пляшку «Jim Beam from Clermont, Kentucky». Пляшка була порожня. Віскі випарувалося, вивітрилося. Ракель. Він заплющив очі. Нічого не повернути.

Він уявлення не мав, котра година. Здогадувався тільки, що вже дуже пізно. Чи дуже рано. Загалом, найбільш непідходящий час, аби прокинутися. Вірніше, щоб спати. В цей час треба займатися зовсім іншою справою. Треба пити.

У кишені брюк завібрував мобільник. Він зрозумів: від цього він і прокинувся. Наче нічний метелик відчайдушно б'є крильцями об освітлене вікно. Харрі вивудив із кишені телефон.

Харрі Холе повільно крокував до Санктхансхьоген. Головний біль тиснув ізсередини на очні яблука. До вказаної адреси Мьоллером було рукою сягнути, і Харрі, розсудивши, що прогулянка очищає мізки, побризкав обличчя водою, відшукав у білизняній шафі декілька пляшок, в одній із яких навіть знайшовся ковток віскі, та вирушив пішки. Пройшов повз бар «Андеруотер». З четвертої до третьої. Щопонеділка – з четвертої до

першої. Неділя – вихідний. Тут він не був завсідником – улюблений «Шрьодер» розташований був на сусідній вулиці, але в голові у Харрі (як і у більшості алкоголіків) була особлива картотека, куди автоматично заносився кожен шинок і графік його роботи.

Харрі всміхнувся віддзеркаленню в чорному вікні: «Іншим разом».

На розі він повернув управоруч і пішов по Уллеволсвейен, вулиці для машин, а не для людей. Привабливого в ній було мало – хіба що тінь на правому боці в спекотні дні.

Помітивши потрібний номер будинку, Харрі зупинився й подивився на будівлю.

На першому поверсі була пральня з червоними пральними машинами. Аркуш на дверях повідомляв, що відчинена вона з 8.00 до 21.00, ціна на сушку знижена – всього 30 крон. Перед однією з працюючих машин сиділа смаглява жінка і дивилася кудись у порожнечу. Поряд із пральнею красувалася вітрина з надгробними пам'ятниками, а ще далі – над гібридом закусової та крамниці рознощика – зелена неонові вивіска «Кебабний двір». Харрі оглянув брудний фасад. Фарба на старих рамах потріскалась, але, судячи з еркерів, над четвертим поверхом розташовувалися нові мансарди, а над нещодавно встановленими дзвінками біля вхідних залізних дверей була камера стеження. Гроші в цьому місті повільно, але впевнено текли із заходу на схід. Харрі побачив навпроти верхньої кнопки ім'я Камілли Луен і подзвонив.

– Слухаю... – відгукнувся динамік.

Мьоллер попереджав, але Харрі однаково здригнувся, почувши голос Волера.

Він хотів відповісти, але голосові зв'язки не слухалися. Кашлянувши, він зробив другу спробу:

– Холе. Відчиняйте.

Двері задзижчали, і Харрі взявся за шорстку чавунну ручку.

– Гей!

Він обернувся:

– Привіт, Беато!

Зріст Беати Льонн був нижчий за середній, волосся коротке, русаве, очі блакитні. Не красуня, не погануля. У зовнішності Беати Льонн не було нічого, що привернуло б чий-небудь увагу. Ось хіба одяг – білий комбінезон, схожий на скафандр.

Харрі притримав двері, поки Беата буксирувала залізні валізи.

– Ти щойно прийшла? – Харрі старався не дихати на неї, коли вона проходила повз нього.

– Ні, треба було повернутися в машину за цим ось манаттям. Ми тут уже з півгодини. Ударився?

Харрі потер шрам на перенісці:

– Щось подібне до того.

Він пройшов за нею і опинився на сходах.

- І як там нагорі? - запитав він.

Беата поставила валізи перед ліфтом і кинула швидкий погляд на Харрі.

- Я думала, твій принцип - «Спочатку подивися сам, потім запитай інших». - І вона натиснула на кнопку виклику поряд із зеленими дверима.

Харрі кивнув. Беата Льонн була з тих представників виду гомо сапієнс, хто запам'ятовує все. Вона могла видати подробиці кримінальних справ, про які Харрі давно забув і які були закриті ще до того, як Беата вступила в поліцейську академію. Окрім цього, у неї була феноменальна пам'ять на обличчя. Свого часу вона пройшла обстеження і потрясла психологів цією особливістю. Тому не дивно, що вона пам'ятала все до найменших подробиць, що чула від Харрі минулого року, коли по місту прокотилася хвиля пограбувань, і їм довелося працювати разом.

- Так, я вважаю за краще довіряти власним враженням, коли вперше опиняюся на місці злочину. - Харрі здригнувся, коли згори несподівано гримнув ліфт, і почав шукати в кишенях сигарети. - Але я не думаю, що займатимуся цією справою.

- Це чому?

Харрі не відповів. Витягнув із лівої кишені джинсів зім'яту пачку «Кемелу» і виколупав із неї недокурки.

- Так-так, пригадую, - всміхнулася Беата. - Ти ж розповідав навесні, що ви збираєтесь у відпустку. Здається, в Нормандію? Щасливчик...

Харрі засунув бичок у зуби. Смак - гидомирний. І хворій голові це навряд чи допоможе. Допоможе тільки одне. Він покосився на годинник. «Понеділок - з четвертої до першої...»

- З Нормандією не вийшло, - сказав він.

- Справді?

- Еге ж. І взагалі не через це. А через того, кому цю справу доручено і хто чекає нас нагорі. - Він затягнувся і кивнув у бік верхніх поверхів.

Беата пильно на нього подивилася:

- Та не зациклюйся ти на нім, Харрі.

- Не зациклюватися, кажеш? - Харрі видихнув дим. - Він робить людям боляче, Беато. Не мені тобі розповідати.

Беата почервоніла:

- Ми з Томом зустрічалися зовсім недовго, Харрі, от і все.

- Чи не тоді ти ходила з синцями на шиї?

- Харрі! Том ніколи... - Беата осіклася, зрозумівши, що підвищила голос. Але відлуння її слів не досягло верхніх поверхів: його перебив глухий гуркіт ліфта, що приїхав. - Не любиш ти його, - вже тихіше сказала Беата, - от і вигадуюш. Насправді у Тома є позитивні якості, про які ти й не здогадуєшся.

- Гм... - Харрі загасив недопалок об стіну.

Беата відчинила двері ліфта й увійшла.

- Ти не зі мною? - Вона подивилася на Харрі.

Той стояв і скляними очима дивився на щось. Ліфт. Двері, які треба відчиняти самому. Чорні залізні ґрати, які зачиняють за собою, перш ніж ліфт рушить. Знову крик. Німий крик. Харрі вкрився потом. Ковтка віскі виявилася недостатньо.

- Щось не так? - запитала Беата.

- Та ні, - хрипло відповів Харрі. - Просто не люблю старі ліфти. Я краще пішки.

Розділ 4

П'ятниця. Статистика

У будинку дійсно було дві мансарди. Двері однієї з них були відчинені, але вперек дверного отвору була прикріплена помаранчева стрічка поліцейського загородження. Харрі довелося зігнутися навпіл, а коли він випростався в усі свої сто дев'яносто два сантиметри, то ледве не впав - так запаморочилася голова. Вітальня. Дубовий паркет, коса стеля з вікнами. Спекотно, як у сауні. Невелика квартира меблювалася у дусі мінімалізму - зовсім як його власна, але на цьому схожість закінчувалася. Тут стояла ультрамодна канапа з «Хільмерс Хус», стіл із «R. O. O. M.» і маленький п'ятнадцятидюймовий телевізор «Філіпс» із прозорого пластику холодного блакитнувато-го кольору, який чудово поєднувався із стереосистемою. У відчинені двері Харрі побачив кухню та спальню. Все. Було на диво тихо. Біля кухонних дверей, схрестивши руки та розгойдуючись із п'яти на носок, стояв поліцейський у пітній наскрізь уніформі та, підвівши одну брову, вивчав Харрі. Коли той потягнувся за посвідченням, поліцейський криво посміхнувся і похитав головою.

«Усі впізнають мавпу, - процитував подумки Харрі. - Мавпа - нікого».[4 - Фраза належить норвезькій журналістці та соціологу Хільді Хьоуаланн.]

Він провів рукою по обличчю:

- Де слідча група?

- У ванній. - Поліцейський кивнув у бік спальні. - Льонн і Вебер.

- Вебер? А що, пенсіонерів тепер теж залучають?

Поліцейський знизав плечима:

- Сезон відпусток.

Харрі подивився навкруги і згадав:

- Потурбуйтеся про те, щоб обгородили сходи та двері на вулицю. Люди ходять туди-сюди.

- Але...

- Це частина місця злочину. Ясно?

- Я розумію... - скрипучим голосом почав поліцейський, і Харрі зрозумів, що двома пропозиціями щойно нажив собі на службі ще одного ворога. Список був уже довгий. - Але у мене чітка вказівка...

- ...стояти тут, - донеслося зі спальні, і в дверях показався Том Волер.

Хоча він був у чорному костюмі, ні крапельки поту не було на лобі під темним прилизаним волоссям. Том Волер був красивим чоловіком. Зростом трохи нижчий за Харрі, але багато хто сказав би зворотне. Можливо, через його гордовиту поставу або невимушену самовпевненість, яка не лише подобалась оточенню, але і заражала їх упевненістю: вони відчували, що перебувають на своєму місці, підкоряючись наказам Волера. А може, красенем він здавався через видатні фізичні дані: ніякий костюм не міг приховати, що його власник п'ять разів на тиждень штовхає штангу і займається карате.

- І він перебуватиме тут, - вів далі Том Волер. - Я вже відправив хлопця вниз на ліфті, щоб він обгородив усе, що необхідно. Усе під контролем, Холе.

Останню фразу він вимовив з дивною напівзапитливою інтонацією.

Харрі прокашлявся і запитав:

- Де вона?

- Тут, у ванній.

Волер зробив крок убік і, коли Харрі проходив повз нього, удав занепокоєність:

- Ударився, Холе?

Спальня була вмебльована простенько, але зі смаком і романтично. Двоспальне ліжко, застелене для однієї людини, стояло біля самої балки. На балці був вирізаний дивний малюнок: контур серця і на нім трикутник. Напевно, пам'ять про коханця, подумав Харрі. Стіну над ліжком прикрашали три постери з голими чоловіками - висловлюючись із еротичною політкоректністю, - щось між відвертим мистецтвом і легким порно. Ніяких особистих речей або фотографій видно не було.

Ванна кімната розташована була трохи далі - практично в межах спальні, й місця в ній було рівно стільки, скільки вимагалось для раковини, туалету, душової кабінки без завіси та тіла Камілли Луен. Вона лежала на плитковій підлозі, повернувши обличчя до дверей, але дивилася на лійку душу, ніби чекаючи ще води.

Одягу на ній не було, якщо не брати до уваги розкритого білого халата, що був зараз мокрий наскрізь і закривав зливний отвір душу. Беата стояла на порозі та фотографувала.

- Хто-небудь з'ясував, коли настала смерть?

- Патологоанатом скоро буде, - відгукнулася Беата. - Але rigor mortis[5 - Трупне задубіння (лат.).] ще не настало, та й тіло не зовсім охолело. Гадаю, кілька годин тому.

- А коли сусід із консержем її знайшли, хіба душ не був увімкнений?

- А що?

- Тепла вода могла підтримувати температуру тіла і відстрочити задубіння. - Харрі подивився на годинник: чверть на сьому.

- Скажімо так: імовірно, вона померла близько п'ятої, - висловився Волер.

- Це чому? - запитав Харрі не обертаючись.

- Оскільки немає підстав вважати, що труп переносили, виходитимемо з того, що її вбили, коли вона перебувала в душі. Як бачиш, тіло і халат закривають зливний отвір. Це і викликало затоплення. Консьєрж, який вимкнув воду, сказав, що відкрита вона була на повну потужність. Я міряв тиск води - непогано для мансарди. Не так уже багато часу потрібно, щоб вода залила таку маленьку ванну кімнату і потекла в спальню. І до сусідів вона дійшла досить швидко. Жінка з нижньої квартири говорить, що було двадцять хвилин на шосту, коли вони виявили протікання.

- Це всього годину тому, - зауважив Харрі. - А ви вже півгодини як тут. Здається, всі тут реагують на події надзвичайно швидко.

- Ну, не всі, - мовив повагом Волер.

Харрі промовчав.

- Я маю на увазі патологоанатома. - Волер посміхнувся. - Йому вже належало бути тут.

Беата закінчила фотографувати і обмінялася поглядами з Харрі.

Волер торкнув її за плече:

- Коли що, дзвони. Я на третьому, поговорю з консьєржем.

- Добре.

Харрі дочекався, поки він піде, і запитав:

- Можна мені?...

Беата кивнула і відійшла вбік.

Підшовши чвакали на мокрій підлозі. Всюди у ванній кімнаті були крапельки води. Збираючись у струмочки, вони збігали вниз. Дивлячись на дзеркало, можна було подумати, що воно плакало. Харрі сів навпочіпки; щоб не втратити рівноваги, обіперся об стіну, глибоко вдихнув повітря, але відчув тільки запах мила. Інших запахів, яких він чекав, не було. Це дизосмія, згадав Харрі. Про неї він читав у книзі, яку брав у лікаря Еуне, психолога, що працює зі співробітниками кримінального відділу. Деякі запахи мозок просто відмовляється сприймати або починає плутати, відчуваючи приємні аромати як огидні. У книзі говорилося, що така форма збочення нюху часто пояснюється емоційними травмами. Втім, зараз Харрі про це не думав. Думав він про те, що не відчуває трупного запаху.

Камілла Луен була молодого. Харрі дав би їй років двадцять сім - тридцять. Миловидна. Пухкенька. Гладенька засмагла шкіра, яка, щоправда, вже набула характерної мертвотної блідості. Темне волосся, яке стане світлішим, коли висохне. І маленька дірочка в лобі, яку співробітник похоронного бюро без зусиль замаже косметикою. Більше такого макіяжу тут і не вимагалось - хіба що зробити непомітною невелику шишечку під правою бровою.

Харрі зосередився на маленькій, ідеально круглій чорній дірочці в лобі. Не більша, ніж дірочка в кроні.[6 – Деякі норвезькі монети (в тому числі монета в одну крону) мають посередині круглий отвір.] Можливо, Харрі й здивувався б тому, через які маленькі отвори іноді виходить людське життя, але не можна довіряти очам: іноді шкіра стягується. Харрі порахував, що в цьому випадку куля була більша за вхідний отвір.

– Кепсько, що вона весь цей час пролежала у воді, – сказала Беата. – Інакше ми могли б знайти відбитки пальців вбивці або сліди його ДНК на тілі.

– Гм... Але на лоб-то навряд чи потрапило багато води.

– Навколо вхідного отвору чорна кров, що запеклася. На шкірі почорніння від пострілу. Рана може нам дещо розповісти. Лупу?

Не відриваючи погляду від Камілли Луен, Харрі простягнув руку і, відчувши в ній благородну вагу німецької оптики, приступив до вивчення ділянки рани.

– Ну, що видно? – почув Харрі шепіт Беати біля самісінького вуха.

Як завжди, вона була цікавою і жадібною до знань. Харрі знав, що скоро прийде день, коли він уже не зможе навчити її нічому.

– Сірий відтінок на загальному чорному кольорі вхідного отвору говорить про те, що стріляли зблизька, але не впритул, – сказав він. – Я думаю, відстань була близько півметра.

– Он як?

– За асиметрією отвору можна сказати, що той, хто стріляв, цілився згори під кутом.

Харрі обережно повернув голову вбитої. Лоб іще не охолов.

– Вихідного отвору немає, – зауважив він. – Це підтверджує, що стріляли під кутом. Можливо, вона стояла перед вбивцею на колінах.

– Можна зрозуміти, з якої зброї стріляли?

Харрі похитав головою:

– Це визначить тільки патологоанатом із хлопцями-балістиками. Отвір поступово зменшується, значить, зброя була короткоствольна – пістолет.

Харрі почав систематично вивчати труп, намагаючись помітити найменші деталі, але зрозумів, що мозок, усе ще затьмарений алкоголем, відсіває подробиці, які могли б йому знадобитись. Ні, могли б знадобитись ім. Це не його справа. Проте він продовжував і, схилившись над знівченою рукою, буркнув:

– Дональд Дак.

Беата подивилася на нього нерозуміюче.

– Його так у коміксах малюють, – пояснив Харрі, – з чотирма пальцями.

– Я коміксів не читаю.

Не вистачало вказівного. На його місці був чорний від крові, що згорнулася, зріз, де можна було розрізнити тканину сухожилля та білу кістку. Рівна, акуратна робота. Харрі обережно торкнувся кістки кінчиком пальця. Зріз виявився абсолютно гладеньким.

- Кусачки, - сказав він, - або дуже гострий ніж. Палець знайшли?

- Ні.

Харрі несподівано відчув, що його нудить, і заплющив очі. Кілька разів вдихнув і видихнув. Розплющив очі.

- Може, рекетир, - припустила Беата. - Вони використовують кусачки.

- Можливо, - невиразно пробурмотів Харрі.

Він підвівся і побачив свої сліди на білій плитці, а йому-то здавалося, вона рожева.

Беата нахилилася зробити велику фотографію обличчя загиблої.

- Ну і крові ж із неї натекло, - зауважила вона.

- Це тому, що її рука лежала у воді, - повідомив Харрі. - Вода не дає крові згорнутися.

- Уся ця кров з відрізаного пальця?

- Так. І знаєш, що це означає?

- Ні, але відчуваю, що скоро знатиму.

- А означає це, що Каміллі Луен відрізали палець, коли серце в неї ще билось. Тобто до того, як у неї стріляли.

Беата примружилася.

- Спускайся й поговорю з сусідами, - сказав Харрі.

- Коли ми переїхали, Камілла вже жила в мансарді. - Вібекке Кнутсен кинула швидкий погляд на свого співмешканця. - Ми з нею не так уже багато спілкувалися.

Вони з Харрі сиділи у вітальні на четвертому поверсі, під мансардою. На перший погляд могло здатися, що хазяїн тут саме Харрі: він поважно розсівся в одному з крісел, а його співрозмовники, неприродно випроставши спину, примостилися на краєчку канапи.

Харрі подумав, дивлячись на них, що ця пара якась непарна. Так, обом за тридцять. Але Андерс Ньюгорт був сухорлявим і жилим, як марафонець. Відпрасована блакитна сорочка, коротке волосся, акуратна ділова зачіска, тонкі губи, нервові рухи. І хоча обличчя його було відкритим і дитячим - можна сказати, безневинним, - від власника його віяло аскетичною суворістю. А у Вібекке Кнутсен на щоках весело грали ямочки, її пишні форми підкреслював обтислий леопардовий топ. Зморшки навколо губ свідчили про багато сигарет, а зморшки біля очей - про часті усмішки.

- Чим вона займалася? - запитав Харрі.

Вібекке подивилася на співмешканця, але він не відповів, і вона заговорила знову:

– Наскільки мені відомо, вона працювала в рекламному агентстві. Дизайнером. Чи на зразок того.

– На зразок того, – повторив Харрі та з байдужим виглядом зробив запис у своєму блокноті.

Це був прийом, яким він завжди користувався в розмові зі свідками. Не дивися на них, і вони почуватимуться більш розкутими. Покажи, ніби їх свідчення тебе не вражають, і вони обов'язково захочуть розповісти щонебудь цікаве. Треба було йому йти в журналісти. Як йому здавалося, журналісти більш терпимі до тих, хто з'являється на роботу в п'яному стані.

– У неї був жених?

Вібекке похитала головою.

– Коханці?

Вібекке нервово засміялась і знову поглянула на свого співмешканця.

– Ми ж не підслуховуємо під дверима, – вирішив раптом втрутитись Андерс Нюгорд. – Думаєте, вбивця – коханець?

– Не знаю поки що, – відповів Харрі.

– Та це-то зрозуміло!

Харрі відчув у його голосі роздратування.

– Ми тут живемо, і нам би не зашкодило знати вашу думку про те, що тут відбувається. Це схоже на побутове вбивство? Чи, можливо, у нас тут в окрузі розгулює маніяк? – підвищив голос Андерс.

– Можливо, у вас тут в окрузі розгулює маніяк. – Харрі відклав ручку і подивився на співрозмовників.

Він помітив, як здригнулася Вібекке Кнутсен, але увагу свою зосередив на Андерсі Нюгорді.

Коли людям страшно, їх легше розсердити – матеріал першого курсу поліцейської академії. Тому не варто без потреби нервувати переляканих. Але Харрі зробив із правила абсолютно інший висновок. Куди корисніше їх дратувати. Розсерджені часто говорять не те, що думають. Вірніше, не те, що думали сказати.

Андерс подивився на нього очима, що нічого не виражають.

– Але найімовірніше: вбивця – саме її залицяльник, – додав Харрі. – Жених, коханець або хтось, із ким у неї були стосунки, які вона припинила.

– Чому ви так думаєте? – Андерс Нюгорд обійняв Вібекке за плече.

Це мало кумедний вигляд, тому що рука у нього була коротка, а її плечі досить широкі.

Харрі відкинувся на спинку крісла:

- Статистика. Можна мені закурити?

- Взагалі-то у нас не курять. - Тонкі губи Нюгорда розтягнулись у посмішці.

Харрі запхав пачку назад у кишеню, але помітив, що Вібекке при цьому опустила очі.

- А що ви маєте на увазі під статистикою? - запитав Андерс Нюгорд. - Що примушує вас думати, ніби вона поширюється на цей конкретний випадок?

- Ну що ж, перш ніж відповісти на два ваші питання, я запитаю, чи розбираєтеся в статистиці ви, Нюгорде? Знаєте терміни «розподіл вірогідності», «стандартизоване нормальне відхилення»?

- Ні, але я...

- От і добре, - обірвав його Харрі, - тому що в цьому випадку це і не знадобиться. - Столітня карна статистика всього світу дає можливість стверджувати, що вбивця - саме її залицяльник. Чи, якщо у неї немає залицяльника, той, хто вважав себе таким. Це відповідь на перше ваше питання. Та і на друге.

Андерс Нюгорд пирхнув і прибрав руку з плеча Вібекке.

- Але це ж дилетантство! Ви ж нічого не знаєте про Камілла Луен.

- Це вірно, - підтвердив Харрі.

- Так чому ж ви беретеся стверджувати?...

- Тому що ви запитали, - перервав його Харрі. - І якщо у вас питань більше немає, можна я спробую задати свої?

Нюгорд збирався щось на це відповісти, але передумав і злісно втупився у стіл. Можливо, Харрі помилився, але йому здалося, що губи Вібекке застигли в ледве помітній посмішці.

- Як ви вважаєте, Камілла Луен вживала наркотики? - запитав Харрі.

Нюгорд різко підвів голову:

- Чому ми маємо так вважати?

Харрі заплющив очі й промовчав.

- Ні, - м'яко і тихо відповіла Вібекке. - Ми так не вважаємо.

Харрі розплющив очі і вдячно їй усміхнувся. Андерс Нюгорд здивовано подивився на неї.

- Її двері були незамкнені, вірно?

Андерс кивнув.

- Вам це не здалося дивним? - вів далі допит Харрі.

- Не особливо. Вона ж була вдома.

- Гм... У вас на дверях простий замок, і я помітив, що ви... - кивнув він Вібекке, - замкнули його, коли я увійшов.

- Вона у нас тепер полохлива. - Нюгторд поплескав співмешканку по коліну.

- Осло тепер не те, що раніше. - Вібекке на мить зустрілася з Харрі очима.

- Це вірно, - погодився він. - І, здається, Камілла Луен теж це розуміла. В її квартирі подвійний секретний замок і ще ланцюжок, тому я вирішив, що вона не з тих, хто вирушає в душ, не замкнувши вхідні двері.

Нюгторд знизав плечима:

- Можливо, поки вона милася в душі, той, що увійшов, відкрив замок відмичкою.

Харрі похитав головою:

- Це тільки в кіно такі замки відкривають відмичками.

- А може, з нею в квартирі вже хтось був? - припустила Вібекке.

- Хто?

Харрі витримав паузу. Коли він зрозумів, що заповнювати її ніхто не збирається, він встав із крісла:

- Вас іще запросять для надання свідчень. Дякую за сприяння.

На порозі він обернувся:

- До речі, а хто з вас подзвонив у поліцію?

- Я, - відповіла Вібекке. - Андерс пішов за консьєржем, а я подзвонила.

- До того, як знайшли тіло? А чому...

- У воді, яка протекла в нашу кімнату, була кров.

- Он як? А як ви це зрозуміли?

Андерс Нюгторд важко та стомлено зітхнув і поклав руку Вібекке на плече.

- Вона ж була червона, хіба не так?

- Ну, - повів повагом Харрі. - Не лише ж кров червона.

- Вірно, - сказала Вібекке. - Справа не в кольорі.

Андерс Нюгторд здивовано подивився на неї. Вібекке посміхнулась, але Харрі помітив, що вона прибрала плече з-під руки співмешканця.

- Свого часу я жила з кухарем, і ми на пару тримали ідальню. Там я дещо дізналася про їжу. У тому числі й те, що в крові міститься білок, і, якщо крапнути її у воду, гарячішу шістдесяти п'яти градусів, вона згортається грудочками. Начебто в киплячій воді тріснуло яйце. Коли Андерс скуштував одну таку грудочку і сказав, що на смак вона схожа на яйце, я зрозуміла, що це кров і сталося щось серйозне.

Андерс Нюгорд слухав її з розкритим ротом. Його засмагле обличчя раптом зблідло.

– На все добре, – пробурмотів Харрі й вийшов.

Розділ 5

П'ятниця. «Андеруотер»

Харрі ненавидів тематичні паби: ірландські паби, паби, де всі п'ють, роздягшись до пояса, паби, де обговорюються новини, а найбільше – улюблені паби знаменитостей, де на стінах висять портрети скандально відомих завсідників. У «Андеруотері» це була каламутна суміш морських тем підводного плавання та піратської романтики. Щоправда, на четвертому півлітровому кухлі Харрі перестало дратувати й булькання зеленої води, й шоломи від скафандрів водолазів, і простенькі скрипучі меблі. Могло бути й гірше. Минулого разу народ вирішив розважитися співом, і в якийсь момент здалося, що він на мюзиклі, а не в барі. Харрі уважно оглядівся і зі спокійним серцем переконався, що ніхто з чотирьох гостей не збирається співати й танцювати.

– Як настрої? Святковий? – запитав він барменшу, коли та поставила перед ним кувальт.

– О сьомій вечора? – відповіла дівчина питанням на питання і дала йому сотню здачі, хоча слід було дві.

Якби Харрі міг, то вирушив би в «Шрьодер». Але йому чомусь думалося, що туди його не пустять, а піти і з'ясувати це не вистачало хоробрості. Не сьогодні. З того, що сталося в четвер, у його пам'яті залишилися якісь обривки. Чи в середу? Хтось із відвідувачів згадав, що Харрі показували по телевізору як героя норвезької поліції, тому що він застрелив маніяка в Сіднеї. Хтось відпустив пару зауважень, якимось його обізвав, і щось із цього Харрі не сподобалося. Цікаво, чи дійшло до колотнечі? Не виключено, що кісточки пальців і перенісся він міг розбити, спіткнувшись об бруківку на Доврегаті.

Задзвеніла телефон. Харрі подивився на номер і у черговий раз відзначив, що дзвонить не Ракель.

– Слухаю, шеф.

– Харрі? Ти де? – Б'ярне Мьоллер був стривожений.

– Під водою. В барі «Андеруотер». А що таке?

– Якою ще водою?

– Солонуватою. Напіврічковою-напівморською. У вас – як це? – дуже зайнятий голос.

– Ти п'яний?

– Не так, як хотілось би.

– Що?

- Нічого. Акумулятор сідає, шефе.
- Один співробітник, який був на місці злочину, погрожував написати на тебе рапорт. Говорить, ти був п'яний, коли прийшов.
- Чому погрожував, а не погрожує?
- Я відрадив. Ти був п'яний, Харрі?
- Звичайно, ні, шефе.
- Ти точно впевнений у тому, що зараз говориш, Харрі?
- А ви точно впевнені в тому, що хочете це знати?

Мьоллер незадоволено зітхнув у слухавку:

- Харрі, так далі тривати не може. Я змушений вжити заходів.
- Добре. Спершу усуньте мене від цієї справи.
- Що?
- Ви все прекрасно розчули. Я з цією свинею працювати не буду. Знайдіть іншого.
- У нас не вистачає людей, щоб...
- Тоді звільняйте. Мені начхати.

Харрі поклав телефон у внутрішню кишеню. Він чув, як голос Мьоллера тремтить і б'ється об грудну клітку, навіть приємно. Допивши пиво, Харрі встав і похитуючись вийшов назустріч теплому літньому вечору. Трете таксі, яке він окликнув на Уллеволсвейен, зупинилося.

- Хольменколлвейен, - сказав Харрі й відкинув спітнілу голову на прохолодну спинку шкіряного сидіння.

По дорозі він дивився в задне вікно, спостерігаючи, як у блідо-голубому небі крутяться у пошуках їжі ластівки. В повітрі якраз з'явилася мошва. Саме час для ластівок, аби підкріпитися, з цієї миті й до заходу сонця.

Таксі зупинилося біля великого і трохи похмурого дерев'яного будинку.

- Під'їхати до ганку? - запитав водій.
- Ні, постоїмо тут, - сказав Харрі.

Він подивився на будинок. Йому здалося, що у вікні він помітив Ракель. Олегу, напевно, скоро пора в ліжку. Уперше з моменту суперечки Харрі приїхав сюди. На душі скребло...

- Сьогодні ж п'ятниця?

Таксист із побоюванням подивився в дзеркало і повільно кивнув.

Дні. Тижні. Господи, як же швидко ростуть ці хлопчиська!

Харрі помасажував обличчя, намагаючись втерти трохи життя в те, що зараз найбільше нагадувало посмертну маску.

Адже взимку здавалося, що все не так уже й погано.

Харрі тоді розкрив кілька великих злочинів, у нього був свідок у справі Елен, він не пив. А ще Ракель і він перейшли від простої закоханості до спільного будівництва сімейного життя, і йому це подобалося. Подобалися виїзди на природу, пікніки для дітей, де Харрі смажив на вугіллі м'ясо. Подобалося запрошувати батька і Сестреня на недільну вечерю і дивитись, як його сестра з синдромом Дауна грається з дев'ятирічним Олегом. І найчудовіше – закоханість не проходила. Ракель навіть почала міркувати, що непогано б Харрі переїхати до них, аргументуючи це тим, що будинок занадто великий для них із Олегом, а Харрі не дуже прагнув знайти контраргументи.

– Подивимося. Ось тільки розберуся зі справою Елен, – пообіцяв він.

Перевіркою їх почуттів мала стати поїздка в Нормандію: три тижні в старовинному маєтку і тиждень на річковому теплоході.

Але тут справи пішли безладно.

Усю зиму він займався справою Елен. Старанно, навіть занадто. Харрі не вмів працювати інакше. До того ж Елен Єлтен була не просто колегою, а його найкращим другом. Три роки тому вони разом полювали на людину, що займалася контрабандою зброї, на прізвисько Принц.

Елен убили бейсбольною биткою на березі Акерсельви. Докази вказували на неонациста Сверре Ульсена, який уже встиг засвітитися в поліції. На жаль, свідчень його вони так і не почули: під час арешту Том Волер прострелив йому голову – як він заявив, це була самооборона. Але Харрі був упевнений, що за вбивством стоїть Принц, і вмовив Мьоллера дозволити йому провести власне розслідування. Мотиви були особистими, а значить, офіційне розслідування Харрі вести не міг. Мьоллер тоді вирішив зробити виняток – як заохочення за успіхи Харрі при розкритті інших справ. Цієї зими намітився прорив. Відшукався свідок, який увечері, коли сталося вбивство, бачив, як Сверре Ульсен розмовляв з кимось у червоній машині в Грюнерльокка всього за кілька сотень метрів од місця злочину. Цим свідком був якийсь Рой Квінсвік, колишній неонацист із судимістю, а нині новонавернений парафіянин Філадельфійської парафії. Квінсвіка не можна було назвати зразковим свідком, але він довго й наполегливо вдивлявся в запропоновану фотографію Харрі й сказав: так, саме ця людина сиділа в машині поряд зі Сверре. Людиною на фотографії був Том Волер.

Хоча Волера Харрі підозрював давно, підтвердження здогадки потрясло його ще і тому, що це означало – в поліції Волер не єдиний перевертень, інакше Принц просто не зміг би провертати такі масштабні афери. Отже, Харрі не може довіряти нікому. Тому про Роя Квінсвіка він мовчав, розуміючи, що другої такої удачі не буде. Один невірний рух – і запахне гниллю, а буде гниль – будуть і щури. Значить, треба бути у всеозброєнні.

Харрі почав у глибокій таємниці готувати оборону. Це виявилось не так просто, як він думав. Не знаючи, кому можна довіритися, він чекав, поки всі підуть із роботи, і порпався в архівах, залізав у внутрішню мережу, роздруковував електронну пошту та списки вхідних і вихідних телефонних дзвінків од тих, хто, за його відомостями, був якось пов'язаний із Волером. Вечорами він просиджував у машині поблизу від Юнгсторг, спостерігаючи за відвідувачами піцерії «У Герберта», де вешталися неонацисти, – за версією Харрі, контрабанда зброї проходила через них. Не домігшись результатів, Харрі почав шпигувати за Волером і деким із колег,

особливо за тими, хто, наскільки він знав, гайнує багато часу в екернському тирі. Він стежив за ними здалека. Сидів у машині перед їх будинками і не стуляв очей, доки всі спали.

Удосвіта, виснажений, повертався до Ракелі й, задрімавши на кілька годин, знову йшов на роботу. Потім вона попросила його в здвоєні чергування ночувати удома. Він не сказав їй, що вночі працює не за графіком, не за наказом. Потім стало ще гірше.

Якось увечері він вирішив-таки побувати «У Герберта». Потім зайшов іще раз. Поговорив із хлопцями. Почастував пивом. Зрозуміло, вони знали, хто він такий, але безкоштовне пиво – воно і є безкоштовне пиво. Вони пили, посміхались і мовчали. Нарешті він зрозумів, що їм нічого не відомо, але заходити не перестав. Можливо, тому, що там Харрі почувався поряд із печерою дракона, з якої, якщо виявити терпіння, чудовисько обов'язково вилізе. Ні Волер, ні його колеги так і не з'являлися. Тоді він повернувся до стеження за будинком Волера.

Одного дня вночі у двадцятиградусний мороз на порожній вулиці показався хлопчина в короткій легкій курточці. Хисткою ходю, що видає наркомана, він пройшов повз машину Харрі, зупинився біля будинку Волера, подивився на всі боки і спробував відкрити замок. Харрі прекрасно розумів: якщо втрутиться він – його викриють, тому залишався в машині. Напевно, хлопчина зовсім туго міркував і погано тримався на ногах, тому що в якийсь момент його інструмент із брязком одлетів од замка, і наркоман гепнувся в замет перед будинком. І не підвівся. В одному з вікон спалахнуло світло. Волер відсмикнув фіранки. Харрі чекав. Нічого не відбувалося. Мінус двадцять. У Волера – світло у вікні. Хлопчина не рухався. Вже пізніше Харрі задавався питанням: що йому, чорт забирай, треба було робити?! Акумулятор у телефоні сів на морозі, і він навіть не міг викликати «швидку». Він сидів. Минали хвилини. Проклятий наркоман... Мінус двадцять один. Чортів наркоман! Звичайно, можна було б поїхати звідти, дістатися лікарні й повідомити про те, що сталося. У дверях будинку показалася людина – Волер. Він мав кумедний вигляд у халаті, чоботях, шапці та рукавичках. Із собою він ніс дві вовняні ковдри. Харрі зі здивуванням спостерігав, як Том Волер перевіряє пульс і зіниці наркомана, а потім загортає його в ковдри. Потім Волер довго стояв на порозі й дивився в бік Харрі. Через декілька хвилин під'їхала «швидка допомога».

Того разу Харрі, повернувшись додому, сів у крісло і всю ніч слухав рок-групу «Рага Рокерз» – свою, норвезьку, і американця Дюка Еллінгтона, а потім пішов на роботу, не переодягаючись уже протягом сорока восьми годин.

Перша сварка між ним і Ракеллю сталася одного квітневого вечора.

Харрі в останню мить скасував виїзд на природу, і Ракель помітила, що він уже три рази поспіль порушує обіцянку. Обіцянку, дану Олегові, підкреслила вона. Харрі заявив, що прикриватись Олегом непорядно, і насправді їй просто не подобається, що її примхам приділяють менше уваги, ніж пошукам убивць Елен. Вона назвала Елен привидом, сказала, що Харрі зациквився на мертвій людині. Це ненормально і до добра не доведе, що це некрофілія, й узагалі – займається він розслідуванням не заради Елен, ним рухає жадоба помсти.

– Тобі завдали рани, – закінчила вона, – і тепер ти всіма силами стараєшся помститись.

Коли Харрі в огидному настрої виходив із кімнати, за сходовими перилами промайнула піжама й перелякані очі Олега.

Після цього Харрі взагалі перестав займатися чим-небудь, що не стосувалося пошуку вбивць. В темряві читав чужу електронну пошту, вдивлявся в чорні вікна будинків і вілл, підстерігаючи людей, які так і не з'являлись. Уривками спав у квартирі на Софієсгате.

Дні стали світлішими й довшими, а він так нічого і не знайшов.

І якось уночі повернувся дитячий кошмар. Сестреня. Її волосся, що піднімається вгору. Перекошене болем обличчя. Його власна безпорадність. Наступної ночі кошмар з'явився знову. І знову.

Друг дитинства, таксист Ейстейн Ейкелан, який, коли не був за кермом, пив «У Малика», говорив, що Харрі не пізнати, так змарнів, і навіть пропонував возити його на роботу й назад. Харрі відмовився і з останніх сил продовжував свою безумну гонку.

Залишалося тільки чекати, коли вона заведе його в пірву.

Земля стала обсипатися з-під ніг через таку прозаїчну річ, як неоплачений рахунок. Стояв кінець травня, Харрі й Ракель уже декілька днів не розмовляли. Він прокинувся в кабінеті від її телефонного дзвінка. Ракель сказала, що турагентство нагадує про платню за садибу в Нормандії. У їх розпорядженні був тиждень, після чого турагентству доведеться перепродати право оренди іншим клієнтам.

– Крайній термін – п'ятниця. – Після цих слів вона поклала слухавку.

Харрі попхався в убиральню, побризкав обличчя холодною водою і зустрівся поглядом зі своїм віддзеркаленням. Мокрий світлий «іжачок», червоні від судин, що лопнули, очі, темні мішки під ними, запалі щоки. Спробував усміхнутись і побачив жовтозубий оскал. Він сам себе не впізнавав. Тут він зрозумів: Ракель має рацію. Це крайній термін. Для нього і Ракелі. Для нього і Елен. Для нього і Тома Волера.

Того ж дня він пішов до свого безпосереднього начальника, Б'ярне Мьоллера – єдиної людини в поліції, якій він повністю довіряв. Слухаючи розповідь Харрі, Мьоллер то кивав, то хитав головою й у результаті сказав, що ця справа, на щастя, не в його компетенції, й Харрі треба йти просто до начальника кримінальної поліції. Але перед тим десять разів подумати: а чи варто? Харрі, думаючи, вийшов із квадратного кабінету Мьоллера і попрямував до овального, де працював начальник кримінальної поліції. Постукав, зайшов і виклав усі свої козири. Свідка, який бачив Тома Волера і Сверре Ульсена разом, і те, що саме Волер застрелив Ульсена при арешті. Все, що в нього було після п'яти місяців мук, гонитви за примарами, п'яти місяців на межі божевілля.

Начкрим запитав, який, на думку Харрі, у Тома Волера був мотив, аби піти на вбивство Елен Єльтен.

Харрі відповів, що Елен мала в розпорядженні небезпечну інформацію. Того вечора, коли її вбили, вона залишила на автовідповідачі Харрі повідомлення про те, що знає, хто такий Принц, який заправляє контрабандою зброї та озброїв злочинців у Осло не гірше, ніж солдатів спецпризначення.

– Але коли я їй передзвонив, на жаль, було надто пізно, – сказав Харрі, намагаючись зрозуміти вираз обличчя співрозмовника.

– А на вбивство Сверре Ульсена? – продовжував той.

- Коли ми напали на слід Ульсена, Принц убив його, щоб він нікому не розповів, хто стоїть за вбивством Елен.

- І ви говорите, що цей Принц...

- Том Волер, - упевнено мовив Харрі.

Начкрим мовчки кивнув, потім додав:

- Отже, один із найшанованіших наших інспекторів.

Наступні десять секунд Харрі здавалося, що він у вакуумі, ні повітря, ні звуків. Він знав: тут і зараз його поліцейська кар'єра може обірватися.

- Добре, Холе. Перш ніж приймати рішення, мені б хотілося поговорити з вашим свідком. - Начальник підвівся. - І, сподіваюся, ви розумієте, що з цієї миті й надалі ця справа має залишатися між нами.

- Скільки ми тут стоятимемо?

Від голосу таксиста Харрі здригнувся. Він вже майже спав.

- Їдьмо назад, - сказав він і кинув останній погляд на дерев'яний будинок.

Коли вони їхали по Кіркевейен, задзеленчав мобільний телефон. Говорила Беата:

- Здається, знайшли зброю. Ти мав рацію. Пістолет.

- Що ж, вітаю нас обох.

- Дякую... Знайти його було неважко. Лежав у сміттевому кошику під мийкою.

- Марка і номер?

- «Глок-23». Номер сточений.

- Сліди залишилися?

- Такі ж, як на більшості зброї, конфіскованої нами в Осло.

- Ясно, не читається. - Харрі переклав телефон у ліву руку. - Неясно тільки, навіщо ти мені все це розповідаєш. Я цією справою не займаюся.

- Я б не говорила з такою впевненістю, Харрі. Мьоллер сказав...

- Мьоллер і вся смердюча поліція Осло можуть забиратися до дідька!

Харрі сам здригнувся від звуку свого голосу і побачив у дзеркалі, як спохмурнів таксист.

- Вибач, Беато. Я... Ти ще там?

- Так.

- Я зараз трохи не в собі.

- Нічого, не горить.

- Що?

- Справа може почекати.

- Розповідай же.

Вона зітхнула:

- Ти помітив у Каміллі Луен шишку трохи нижче за праву брову?

- Так, звичайно.

- Я подумала: можливо, її вдарив убивця, або вона сама вдарилася при падінні. Але виявилось, ніякої шишки не було!

- Як так?

- Патологоанатом поторкав її, вона така тверда! Потім він засунув палець під повіку. І знаєш, що він знайшов?

- Ну... - мовив спроквола Харрі. - Ні...

- Маленький червонястий коштовний камінь у формі зірки. Ми вважаємо, діамант. Що ти на це скажеш?

Харрі глибоко зітхнув і подивився на годинник. До закриття бару залишалося три години.

- Що я цієї справою не займаюся, - сказав він і вимкнув телефон.

Розділ 6

П'ятниця. Вода

«Сухо, але я бачу, як поліцейський виходить із-під води. Вода для спраглих. Дощова вода, річкова вода, морська вода.

Він мене не помітив. Хитаючись, він вийшов на Уллеволсвейен і там намагався зупинити таксі. Ніхто не хотів його саджати. Як човняр - неспокійну душу, що бродить уздовж берега річки. Так, і я знаю - як це, коли тебе відштовхують ті, хто тобі дорогий. Коли потрібна підтримка, а дістаєш відмову. Коли розумієш, що всі навколо на тебе плюють, а тобі - ні на кого плюнути. І поступово здогадуєшся про те, що ж тобі треба робити».

Розділ 7

Понеділок. Відставка

Харрі зайшов у магазин, відчинив скляні двері молочного відділу і притулився до них. Стягнув пітну футболку і заплющив очі, відчуваючи шкірою прохолодне повітря.

Синоптики передбачали тропічну спеку цієї ночі, й люди в магазині запасалися м'ясом для грилю, пивом і мінеральною водою.

Біля м'ясних полиць спиною до Харрі стояла жінка. Він одразу впізнав її за кольором волосся та пишними формами. Коли вона обернулася, Харрі побачив, що на ній топик, який забарвленням нагадує зебру, але так само обтягує, як той, леопардовий. Вібекке Кнутсен подумала, поклала коробки з біфштексами назад, разом із візком перейшла до холодильника і дістала звідти дві упаковки тріскового філе.

Харрі надів футболку і зачинив скляні двері. Молока йому не хотілось. І м'яса. І тріски теж. Йому хотілося чого-небудь простого – зовсім небагато, аби це можна було з'їсти. Ні, він не був голодний, але шлунок вимагав їжі. Він почав нити ще минулого вечора, і з досвіду Харрі знав: якщо зараз чого-небудь не з'їсти, він не утримає в собі ні краплі спиртного. Зараз у візку лежав питльований хліб і пакет із «Винної монополії»[7 – «Винна монополія» – мережа державних магазинів, які мають виключне право продажу спиртних напоїв у Норвегії.] через дорогу. Він додав до цього півкурчати, шість упаковок пива «Ганза», байдуже продефілював повз фруктовий відділ і опинився в черзі до каси просто за Вібекке Кнутсен. Не навмисно, але, можливо, і не зовсім випадково.

Як і раніше, не помічаючи Харрі, вона обернулася, наморщила ніс, неначе відчула якийсь неприємний запах (чого Харрі виключити не міг), і попросила у касирки два блоки легких сигарет «Прінс».

– А мені сказали, у вас там не курять.

Вібекке обернулася, зі здивуванням подивилася на нього і подарувала йому три різні усмішки. Перша була швидкою, автоматичною. Друга – з тих, що виникають, коли ми зустрічаємо знайомих. А коли каса залишилася позаду, з'явилася і третя посмішка – цікава.

– Ви, я дивлюся, вирішили влаштувати собі бенкет, – сказала Вібекке, намагаючись утримувати покупки в один пластиковий пакет.

– На зразок того, – пробурмотів Харрі й усміхнувся у відповідь.

Вона злегка нахилила голову набік, смужки на топику здригнулися.

– Багато гостей?

– Небагато, але всі непрохані.

Касирка простягнула йому здачу, але він кивнув на скарбничку Армії порятунку.

– А їм не можна вказати на двері? – Усмішка Вібекке тепер заграла і в її очах.

– Ну-у... Якраз таких гостей вирядити не так-то легко.

Пляшки «Джима Біма» весело дзвякнули об упаковку «Ганзи».

– Що, давні товариші по чарці?

Харрі подивився на неї. Здається, вона дійсно хотіла дізнатися, в чому справа. Це було для нього тим більше дивно, що вона, як йому здалося, жила разом із таким правильним чоловіком. Вірніше, такий правильний чоловік жив із нею.

- У мене немає товаришів, - сказав Харрі.

- Отже, дама... І, напевно, з настирливих?

Йому захотілося відчинити перед нею двері, але ті відчинялись автоматично. Дивно, але Харрі цього не пам'ятав, хоча купував тут продукти кілька років поспіль. Вони вийшли на вулицю і тепер стояли одне навпроти одного.

Харрі не знав, що відповісти, тому сказав правду:

- Три дами. Іноді вони приходять, якщо я недостатньо вип'ю.

- Що-що? - Вона прикрила очі долонею від сонця й подивилася на нього.

- Нічого, вибачте. Просто думки вголос. Тобто думками це не назвеш... але однаково вголос. Напевно, я базіка. Мені... - Він не розумів, чому Вібекке й досі не пішла.

- Вони у нас усі вихідні по сходах туди-сюди бігали, - сказала вона.

- Хто? - здивувався Харрі.

- Та поліція.

До Харрі повільно дійшло, що з того дня, коли він був у квартирі Камілли Луен, минули субота й неділя. Він спробував знайти своє віддзеркалення у вітрині магазину. Субота і неділя? На кого ж він зараз схожий?

- Ви, поліцейські, нам нічого не розповідаєте, - вела далі Вібекке, - а в газетах пишуть тільки, що у вас поки що немає ніяких зачіпок. Це так?

- Я цією справою не займаюся, - відповів Харрі.

- Авжеж. - Вібекке Кнутсен кивнула і знову заусміхалась. - А знаєте що?

- Що?

- Насправді нічого страшного.

Кілька секунд Харрі міркував, що вона має на увазі. Потім засміявся і зайшовся страшенним кашлем.

- Дивно, я вас раніше в цьому магазині не бачив, - сказав він, відсапавшись.

Вібекке знизала плечима:

- Хто знає? Може, ми скоро знову зустрінемося?

Вона нагородила його променистою усмішкою й пішла додому. Пластикові пакети та її пишні форми погойдувалися туди-сюди.

«Ти, я і африканський звір» - ця думка видалася Харрі такою гучною, що він злякався, чи не висловив її вголос.

Біля вхідних дверей будинку на Софієстате сидів чоловік. Піджак він перекинув через плече. Сорочка темніла плямами поту на грудях і під

пахвами. Однією рукою чоловік тримався за живіт. Побачивши Харрі, він підвівся.

Харрі затримав подих і зібрався з силами. Це був В'ярне Мьоллер.

- О Господи, Харрі!

- О Господи, шефе!

- Знаєш, який у тебе вигляд?

Харрі дістав ключі й відповів питанням на питання:

- Ви вважаєте, я не в кращій формі?

- Тебе ж попросили допомогти нам із розслідуванням на вихідних! А від тебе ні слуху ні духу. І на роботу сьогодні не вийшов.

- Проспав, шефе. Це, до речі, не так далеко від істини, як ви думаєте.

- Може, і попередні чотири тижні ти теж проспав? До того, як я тебе видзвонив минулої п'ятниці?

- Ну, вже наступного тижня туман розсіявся. Я подзвонив на роботу, але мені сказали, що я значусь у відпустці. Гадаю, це ваших рук справа.

Харрі почав підніматися по сходах, за ним по п'ятах ішов начальник.

- Мені довелося, - простогнав Мьоллер, знову хапаючись за живіт. - Чотири тижні, Харрі!

- Гм... Наносекунда за вселенськими масштабами.

- І ні єдиного слова про те, де ти пропадаєш!

Харрі не без зусиль уставив ключ у замок:

- Зараз почуєте.

- Що саме?

- Єдине слово про те, де я пропадаю. Тут. - Харрі розкрив двері квартири, і їх обдало кислувато-солодкуватим смородом старого сміття, пива та сигаретних недокурків. - Вам було б легше, якби ви це знали?

Він увійшов всередину. Мьоллер і тут рушив за ним, хоча і не без вагань.

- Можете не роззуватися, шефе! - крикнув Харрі з кухні.

Мьоллер важко зітхнув і постарався пройти через кімнату так, аби не наступити на розкидані по підлозі порожні пляшки, переповнені попільнички та вінілові платівки.

- Ти що ж, Харрі, хочеш сказати, що всі ці чотири тижні ти сидів тут і пив?

- Я робив перерви, шеф. Довгі перерви. Я ж у відпустці, вірно? Минулого тижня я практично краплі в рот не взяв.

- У мене погані новини, Харрі! - крикнув Мьоллер, беручись за віконну клямку. Йому довелося тричі навалитись усім тілом на раму, перш ніж вікно

відчинилося. Він знову охнув і розстебнув ремінь та верхній гудзик на брюках. Обернувшись, він побачив у дверях Харрі з відкритою пляшкою віскі в руці.

– Що за новини? – Харрі подивився на розстебнутий ремінь. – Шмагати мене прийшли? Чи гвалтувати?

– Живіт болить, – поскаржився Мьоллер. – Нетравлення шлунка.

– Гмм... – Харрі понюхав шийку пляшки. – Нетравлення шлунка – це кумедно. Я і сам мучився животом, тому почитав деяку літературку з цього питання. Перетравлення їжі триває від дванадцяти до двадцяти чотирьох годин. В усіх. І їжа проходить через ваші нутрощі не довше, а просто болючіше.

– Харрі...

– По скляночці, шефе? Пахне, ніби як справжнє.

– Я прийшов, щоб сказати: «Усе, Харрі! Стоп!»

– Зав'язали? – з цікавістю запитав Харрі.

– Заткнися! – Мьоллер ударив по столу так, що порожні пляшки підстрибнули. Потім він осів у зелене крісло і провів рукою по обличчю. – Багато разів, Харрі, я ризикував своєю посадою, щоб урятувати твою. Але ж є люди, які для мене ближчі, ніж ти. Це про них я маю піклуватись. Усе, Харрі. Більше я тобі допомагати не зможу.

– А-а... – Харрі плюхнувся на канапу і налив віскі в найближчу склянку. – Про допомогу у вас не просив, шефе, але однаково спасибі. За все хороше. Ваше здоров'я!

Мьоллер глибоко зітхнув і заплющив очі.

– Знаєш що, Харрі? Іноді ти поводишся, як найзухваліший, найегоїстичніший і найтупіший у світі мішок з лайном, – з образою сказав він.

Харрі знизав плечима і залпом осушив склянку.

– Я написав наказ про твою відставку.

Харрі налив собі ще.

– Він лежить на столі начальника кримінальної поліції. Бракує тільки його підпису. Ти розумієш, що це означає, Харрі?

Харрі кивнув і поцікавився:

– Вам точно не налити перед відходом, шефе?

Мьоллер підвівся. У дверях він обернувся:

– Ти не уявляєш, як мені боляче бачити тебе таким, Харрі. Ракель і ця робота – от і все, що у тебе було. Спочатку ти не зумів утримати Ракель. А тепер – роботу.

«Я втратив і те й інше чотири тижні тому, – подумав Харрі, й ця думка набатом відлунувала у його голові.

– Мені дійсно боляче, Харрі. – Й двері за Мьоллером зачинилися.

Через сорок п'ять хвилин Харрі вже спав у кріслі. Так, гості до нього прийшли. Але не три дами, а начкрим.

Чотири тижні та три дні тому начальник кримінальної поліції сам запропонував влаштувати зустріч у «Боксерові», притулку блаженних бражників. Під самісіньким носом Головного управління і за два кроки від брудних задніх дворів зі стічними канавами. Тільки він сам, Харрі й Рой Квінсвік. Пояснивши це тим, що, доки не прийнято ніякого рішення, діяти краще по можливості неофіційно, щоб у нього завжди був шлях до відступу.

Про такий шлях для Харрі він не говорив.

Харрі запізнився в «Боксер» на чверть години. Начкрим сидів за одним із далеких столиків із келихом пива. Коли Харрі підсів до нього, він шкірою відчув його важкий погляд. Глибоко посаджені блакитні очі виблискували обабіч вузького аристократичного перенісся. У начальника було густе сиве волосся, пряма постава і сухорлява фігура, наскільки дозволяв вік. Загалом, він був із особливої породи шістдесятирічних людей похилого віку – складно повірити в те, що вони коли-небудь матимуть вигляд по-справжньому старих. У кримінальному відділі його називали Президентом: не лише через овальний кабінет, але й тому, що розмовляв він, як глава держави, особливо в офіційній обстановці. Але зараз обстановка була по можливості неофіційною. Начальник кримінальної поліції розкрив безгубий рот і запитав:

– Ви сам?

Харрі замовив офіціантові мінеральну воду «Фарріс», узяв зі столу меню, вивчив першу сторінку і якомога безтурботніше кинув:

– Він передумав.

– Ваш свідок передумав?

– Так.

Начкрим повільно тягнув пиво з келиха.

– Він був готовий виступати свідком протягом п'яти місяців, – додав Харрі. – Ми з ним говорили ще позавчора. Як ви гадаєте, свинячі рульки тут непогані?

– Що він сказав?

– Ми домовилися, що сьогодні я заберу його після служби у Філадельфійській парафії. А коли я туди прийшов, він сказав, що передумав. Він зрозумів: у машині зі Сверре Ульсеном сидів усе-таки не Том Волер.

Співрозмовник подивився на Харрі. Потім різким рухом підкинув ліву руку і поглянув на годинник, що, як зрозумів Харрі, означало завершення зустрічі.

– Тоді нам залишається тільки припускати, кого саме бачив у машині ваш свідок. Що скажете, Холе?

Харрі глтинув, подивився на меню:

– Рульки. Мабуть, все ж свинячі рульки.

– Вибачте, мені пора. Запишіть на мій рахунок.

Харрі вичавив смішок:

– Ви дуже люб'язні, шефе. Не лукавитиму, у мене було неприємне передчуття, що мені загрожує залишитися тут наодинці з меню.

Начкрим спохмурнів і з роздратуванням в голосі відповів:

– Дозвольте і мені не лукавити з вами, Холе. Усім відомо, що ви з інспектором Волером на дух один одного не переносите. У той самий момент, коли ви надали мені свої висмоктані з пальця звинувачення, у мене виникла підозра, що на ваші аргументи сильно вплинула особиста антипатія. І ця підозра, наскільки я зрозумів, повністю підтвердилася.

Начальник кримінальної поліції відсунув келих від краю столу, встав і застібнув піджак.

– Тому, Холе, скажу вам коротко і, сподіваюся, ясно. Вбивство Елен Єльтен розкрите, а справу – закрито. Ні ви, ні хто-небудь іще не надали достатніх підстав для нового розслідування. Якщо ви ще раз повернетеся до цієї справи, це буде порушенням наказу, і я без вагань підпишу папір про вашу відставку. І не тому, що я крізь пальці дивлюся на злочинців у наших рядах, а тому, що мій обов'язок – підтримувати робочу обстановку і не дозволяти, щоб особисті стосунки впливали на службові. Нам не потрібні ті, хто на порожньому місці зводить паніку. Якщо я ще раз дізнаюся про ваші звинувачення проти Волера, вас негайно усунуть із посади і справу передадуть в ОСО.

– Яку справу? – глухо запитав Харрі. – Волер проти Єльтен?

– Холе проти Волера.

Начальник пішов, а Харрі продовжував сидіти і дивитися у напівпорожній келих. Так, він міг послухатися наказу, але це нічого б не змінило. Він уже готовий. Він програв і тепер перетворився на загрозу для своїх. Зрадник-параноїк, годинникова бомба, що її вважатимуть за краще позбутися при першій нагоді. Варто тільки Харрі дати привід.

Офіціант приніс пляшку «Фаррісу» і запитав, чи не буде він замовляти що-небудь із їжі або напоїв. Харрі облизнув пересохлі губи... Варто тільки дати привід, і все покотиться, збільшуючись у розмірах, як снігова грудка з гори.

Він відсунув «Фарріс» убік і відповів офіціантові...

Чотири тижні та три дні тому все почалось. І закінчилося.

Частина II

Розділ 8

Вівторок і середа. Чау-чау

У вівторок температура повітря в Осло піднялася до двадцяти дев'яти градусів у тіні, і вже о третій годині люд повалив із офісів на пляжі Хука і Вєрвенської затоки. Натовпи туристів збиралися в кафе просто неба на Акер-Брюгге та у Фрогнер-парку, [8 - Фрогнер-парк, або парк Вігеланна, відомий розміщеними там роботами скульптора Густава Вігеланна (1869-1943), серед яких найбільш відомі «Злий хлопчик» і Моноліт із людських тіл.] де вони, обливаючись потом, робили неодмінне фото Моноліту, після чого поспішали до фонтана, сподіваючись, що вітер обілле їх освіжаючим душем із водяних бризок.

У іншому ж міське життя тривало тихо і нагадувало уповільнену зйомку: роздягнені до пояса дорожні робітники схилилися над своєю технікою, будівельники на риштуваннях на старій будівлі Державної лікарні дивляться на порожні вулиці, таксисти, зібравшись у тіні, базикають про вбивство на Уллеволсвейен. Ознаки активного життя подавала тільки Акерсгата, де постачальники сенсацій давали волю своєму глузливому стилю і з натхненням терзали поки що свіже вбивство. Багато штатних газетярів були у відпустках, і редактори кинули на цю справу всіх: од студентів-журналістів на літньому підробітку до нудьгуючих співробітників із політичного відділу. Тільки оглядачів культури ніхто не чіпав. Але однаково було спокійніше, ніж зазвичай. Можливо, тому, що «Афтенпостен» переїхала з багатой традиціями вулиці газетярів у центр, розкидавши контори в убогих провінційних хмарочосах, які скребуть і без того чисте небо.

Місто натхненно розгортало велике будівництво в районі Бйорвіка, але у ведучого кримінальної хроніки Рогера Єндема з кабінету відкривався краєвид тільки на Плату - ринок наркоманів на задвірках дивного нового світу. Він упіймав себе на тому, що час від часу шукає там очима Томаса. Але Томас сидів зараз в Уллерсму - відбував покарання за спробу вторгнення в будинок поліцейського цієї зими. Але чи варто було із цього приводу сумувати? Тепер Рогер хоча б перестав боятися, що одного дня побачить молодшого брата загиблим від передозування.

В «Афтенпостен» не квапилися з призначенням нового редактора, після того, як старий погодився піти за скороченням штату, і просто доручили кримінальну хроніку відділу новин. Насправді це означало, що Рогеру Єндему довелося за ту саму зарплату звалити на себе і редакторські обов'язки. Зараз він сидів за столом, поклавши пальці на клавіатуру, і пильно вдивлявся в обличчя жінки, фотографію якої нещодавно зробив фоном для робочого столу. Ця жінка ось уже втретє збрала речі й залишила і його, і квартиру на Сейльдуксгате. Він знав, що цього разу Деві не повернеться, і пора йти далі. Він налаштував екран і змінив фоновий малюнок. Для початку.

За розпорядженням начальства Рогеру треба було відкласти поточний сюжет про героїн. І добре: писати про наркотики йому ніколи не подобалося. Деві стверджувала, що це через Томаса. Рогер постарався на якийсь час забути і про неї, і про молодшого брата, і зосередитися на дорученому сюжеті. Йому потрібно було написати статтю про вбивство на Уллеволсвейен, а там, дивись, намітитися розвиток, нові повороти, з'являться підозрюваний або підозрювані. Робота обіцяла бути легкою: все вказувало на сексуальне підґрунтя, а деталі - просто скарб для журналіста! Молоду незаміжню жінку двадцяти восьми років застрелено вдома, у власному душі, в п'ятницю, серед білого дня. Знаряддя убивства, скоріше за все, був пістолет, виявлений у відрі для сміття в тій же квартирі, сусіди нічого не бачили, сторонніх у будинку не помічено, і лише один із мешканців вважає, що чув щось подібне до пострілу. Оскільки ніщо не вказує на пограбування, поліція дотримується версії, що Камілла Луен сама впустила злочинця,

проте ніхто з її знайомих не викликає серйозних підозр, оскільки в усіх – більш-менш хороше алибі. Камілла Луен, автор текстів у рекламному агентстві «Лео Бурнетт», того дня поїхала з роботи чверть на п'яту, а ошостій у неї було призначено зустріч із двома подругами в Будинку художників, що робить маловірогідним припущення, ніби вона запросила когось до себе в гості. Маловірогідним є і те, що хтось подзвонив Каміллі Луен із вулиці та попросив упустити, відрекомендувавшись чужим ім'ям: над дзвінками встановлено камеру спостереження.

І якщо заголовків «Психоделічне вбивство» або «Сусід відчув смак крові» виявиться недостатньо, про запас були деякі подробиці, які ще на кілька днів забезпечать жваву цікавість читачів. У Камілли Луен відрізано вказівний палець на лівій руці, а під повікою знайдено червоний діамант-зірочку.

Рoger Ендем почав статтю з історичного вступу – для більшого драматизму, але потім вирішив, що матеріал цього не вимагає, і знищив написане. Деякий час він сидів, обхопивши голову руками, потім двічі клацнув по значку «Кошик», навів мишку на пункт «Очистити» і завмер у нерішучості. Ця фотографія – остання згадка про Деві. З квартири він прибрав усе, що могло про неї нагадати, навіть виправ светр, який вона у нього іноді брала, він любив надівати його через запах її парфумів.

– Прощай, – пошепки сказав Рoger і натиснув на кнопку. Потім повернувся до статті. Вирішив замінити «Уллеволсвейен» на «Кладовище Христа Спасителя» – краще звучало. І почав писати. Цього разу все вийшло відмінно.

Під сьому вечора народ потягнувся з пляжів додому дуже неохоче. У безхмарному небі, як і раніше, жарко палало сонце. Ще о дев'ятій люди в сонячних окулярах пили пиво у вуличних кафешках, залишаючи нудьгувати без діла офіціантів задушливих ресторанів. О пів на десяту сонце сховалося за червоніючим Уллерном, але довгождана прохолода так і не настала. Люди поверталися додому. Ще одна тропічна ніч обіцяла безсоння й наскрізь пропітнілі простирадла.

Робочий день на Акерсгата закінчувався, в редакції вирішили востаннє обговорити першу сторінку. Від поліції новин не було. Навряд чи вони щось приховували, скоріше за все, їм просто нічого було сказати. Але, з іншого боку, мовчання відкривало простір для домислів. Саме час виявити творчий підхід.

Приблизно в цей же час в Уппсалі в жовтому дерев'яному будинку з яблуневим садом пролунав дзвінок, Беата Льонн простягла руку до телефону і подумала, чи не прокинулася поверхом нижче мама. Напевно прокинулася від дзвінка.

– Спала? – запитав хрипкий голос.

– Ні, – відповіла Беата. – А що таке?

– Я щойно прокинувся.

Беата сіла на ліжку:

– І як справи?

- Ну що я тобі можу сказати? Погано - ось що я скажу. - Пауза. Голос Харрі здавався глухим і далеким, і Беата розуміла, що причина не в телефонному зв'язку. - Що нового по доказах?

- Тільки те, що в газетах, - сказала вона.

- А що в них?

Вона зітхнула:

- Та ти і так знаєш. Ми зібрали в квартирі відбитки пальців і ДНК, але ще не знайшли нічого, що могло б допомогти у пошуках убивці...

- Злочинця, - поправив Харрі.

- Злочинця, - позіхнувши, погодилася Беата.

- З'ясували, звідки діамант?

- Працюємо. Ми проконсультувалися в ювелірів: червоні діаманти - не рідкість, але у нас у країні їх не так багато. Вони сумніваються, що це робота норвезького майстра. А якщо камінь закордонний, то і злочинець, можливо, не наш співвітчизник.

- Гмм...

- Що таке, Харрі?

Він відкашлявся, перш ніж відповісти:

- Намагаюся бути в курсі подій.

- Минулого разу ти заявив, що цієї справою не займаєшся.

- Ну, не зовсім так.

- Скажи відверто, що тобі потрібно?

- Ну, я прокинувся через те, що побачив кошмар...

- Мені приїхати і поколисати тебе?

- Ні. - Знову пауза. - Мені снилася Камілла Луен. І ваш діамант.

- І що?

- Я, здається, дещо зрозумів.

- Ну ж бо!

- Я, щоправда, не впевнений... Але, знаєш, у давні часи небіжчикам перед похованням клали на очі монети.

- Не чула.

- Щоб заплатити човняру, який перевозить душі через Стікс, річку мертвих. Якщо душа не могла переправитися на інший берег, вона не набувала спокою. Розміркуй над цим.

- Дякую за пораду, Харрі, але я в замогильне життя і привидів не вірю.

Харрі не відповів.

- Ще щось? - поцікавилася Беата.
- Одне питаннячко. Чула, що начкрим цього тижня пішов у відпустку?
- Звичайно.
- Може, ти знаєш, і коли він повернеться?
- Через три тижні. А ти?
- Що я?

Беата почула в трубці клацання запальнички і зітхнула:

- Коли ти повернешся?

Вона почула, як Харрі на тому кінці затягнувся, затримав дихання і повільно видихнув. Потім відповів:

- А я гадав, ти у привидів не віриш.

Приблизно в той же час, як Беата поклала слухавку, в своїй квартирі від колькок прокинувся Б'ярне Мьоллер. До шостої години він лежав і корчився в ліжку, потім підвівся, повільно поснідав без кави - й одразу відчув себе краще. А коли він на початку дев'ятої прийшов на роботу, болі - на його подив - зникли зовсім. Добравшись на ліфті до кабінету, він із блаженством закинув ноги на стіл, випив кави і почав вивчати свіжі газети.

На першій сторінці «Дагбладет» під заголовком «Таємний коханець?» красувалася фотографія усміхненої Камілли Луен. Тією ж фотографією зустрічав читачів і «Верденс Ганг», але назва статті була: «Жертва ревнощів». Із усіх газет по-справжньому цікавилася правдою тільки «Афтенпостен» в оглядовій статті про злочин.

Мьоллер похитав головою, подивився на годинник і набрав номер Тома Волера, який тільки-тільки мав закінчити вранішню планерку зі слідчою групою.

- Ні, зрушень досі ніяких, - відгукнувся Волер. - Розпитали сусідів і всіх продавців у довколишніх магазинах. Перевірили таксі, які в указаний час були поблизу. Поговорили з інформаторами та перевірили алібі давніх знайомих із сумнівним минулим. Але, так би мовити, відвертих підозрюваних у нас немає. Чесно кажучи, мені не здається, що це хтось із давніх знайомих. Ознак сексуального насильства немає, гроші та цінності на місці, і почерк незнайомий. Узяти хоч би палець і діамант...

У Мьоллера в животі забурчало. Він сподівався, що це з голоду.

- А хороші новини у тебе є?
- Поліцейський відділок у Майорстуа виділив нам трьох співробітників, так що в нашій групі тепер десятеро. Співробітники Кріпос погодилися допомогти Беаті розібратися з предметами, знайденими у квартирі. Ми зібрали хорошу команду, враховуючи, скільки людей у відпустках. Ну, як новина?

- Спасибі, Волере, сподіватимемось, усе налагодиться.

Мьоллер поклав трубку і через плече кинув погляд у вікно, маючи намір повернутися до газет. Але так і залишився сидіти, незручно вивернувши ший і дивлячись на газон перед будівлею, тому що побачив, як із боку Грьонландслейрет з'явилася знайома фігура і повільно, але цілеспрямовано рушила у бік Головного управління поліції.

Мьоллер підвівся, вийшов у коридор і крикнув Єнні, щоб та принесла йому ще одну чашку кави. Потім повернувся в кабінет і спішно дістав із ящика стосик старих паперів.

Через три хвилини в двері постукали.

- Увійдіть! - крикнув Мьоллер, діловито розглядаючи дванадцятисторінкову заяву від громадянина, який звинувачував ветеринарну клініку на Скіппергата в неправильному лікуванні, що спричинило смерть двох його чау-чау.

Двері відчинились, і Мьоллер рукою зобразив жест «ну проходите, проходите», продовжуючи вивчати сторінку, де детально описувався екстер'єр собак, їхні дивовижні таланти й перераховувалися нагороди з виставок.

- А, це ти! - підвів-таки погляд Мьоллер. - Я гадав, ми тебе звільнили.

- Гм... Моя відставка лежить непідписаною на столі у начальника кримінальної поліції, і поки вона там, нам доведеться іноді зустрічатися. Чи ви проти, шеф? - Харрі налив собі кави і з чашкою, обігнувши стіл Мьоллера, підійшов до вікна. - Але це не означає, що я займатимуся справою Камілли Луен.

Б'ярне Мьоллер обернувся і подивився на Харрі. Він і раніше не раз бачив, як Холе, який іще вчора лежав на смертному одрі, наступного дня заявлявся на роботу червонооком Лазарем. Але однаково - досі дивувався.

- Харрі, якщо ти гадаєш, що про відставку я пожартував, то помиляєшся. Цього разу я не попереджаю, а повідомляю: це остаточне рішення. Усі минулі рази, коли ти порушував інструкції та правила, я за тебе заступався, але зараз брати на себе відповідальність я вже не можу. - Б'ярне Мьоллер пошукав у очах Харрі хоч тінь благання і не знайшов. На щастя. - Ось так, Харрі. Все, кінець.

Той не відповів.

- До речі, поки не забудь. Стандартна процедура: зайти та здай усі залізачки, що за тобою числяться, - попросив начальник.

Харрі кивнув. Мьоллер уважно вдивлявся в його обличчя, але так і не побачив того, що чекав. А намагався він розгледіти здивованого хлопчиська, якому щойно дали по потилиці. Мьоллер поторкав нижній гудзик сорочки. Авжеж, розібратися в Харрі непросто.

- Якщо вважаєш, що з користю проведеш тут останні тижні, я не заперечую - приходить. Від посади тебе не усунули, зарплату за цей місяць однаково отримаєш. Та і що у тебе є, окрім роботи...

- Добре, - байдуже відповів Харрі й підвівся. - Піду подивлюся, чи на місці ще мій кабінет. Потрібна буде допомога - тільки скажіть, шефе.

Б'ярне Мьоллер натужно посміхнувся:

– Спасибі за турботу, Харрі.

– Наприклад, з цими вашими чау-чау, – запропонував Харрі, тихо зачиняючи за собою двері.

Харрі стояв, притулившись до одвірка, і дивився на робочий кабінет, який він ділив із слідчим Халворсеном. Його акуратно прибраний стіл – зараз Халворсен був у відпустці – стояв упритул до столу Харрі. Над сейфом висіла фотографія Елен Єльтен – іще відтоді, коли замість Халворсена тут була вона. Іншу стіну майже цілком закривала мапа Осло, де кнопками і написами було позначено, де в ніч убивства перебували Елен, Сверре Ульсен і Рой Квінсвік. Харрі підійшов до стіни, подивився на мапу, різким рухом зірвав її й поклав на полицю в сейф. Дістав із кишені піджака фляжку, зробив швидкий ковток і притулився лобом до прохолодної металевої поверхні.

Більше десяти років він пропрацював у цьому кабінеті. Номер шістсот п'ять – найменший кабінет у червоній зоні шостого поверху. Навіть коли було прийнято блискуче рішення зробити його інспектором, Харрі відмовився переїжджати. У шістсот п'ятому не було вікон, але саме звідси він сприймав світ. На цих десяти квадратних метрах він учився працювати, відзначав свої перемоги та переживав поразки, присвячуючи все своє життя вивченню людської натури. Він спробував згадати, чим іще він займався в останні десять років. Щось же мусило бути. Зазвичай люди працюють по вісім годин на добу, ну, не більше дванадцяти. Адже були й вихідні.

Харрі сів на своє розхитане крісло, воно радісно скрипнуло. Давненько він не сидів на нім!

За чверть шоста Б'ярне Мьоллер уже зазвичай був удома, з дружиною і дітьми. Але оскільки вони гостювали у бабусі, він вирішив ці тихі днинки присвятити розбору паперів, що скупчилися. Вбивство на Уллеволсвейен дещо порушило його плани, але сьогодні він вирішив надолужити прогаяне.

Коли подзвонили з кол-центру, Мьоллер не без роздратування відповів, що дзвонять вони не за адресою, і зниклими займається не кримінальний відділ, а чергова частина.

– Вибачте, Мьоллере, у черговій частині нікого немає, всі у Грефсені, на пожежі. А заявник упевнений, що в цьому зникненні є щось кримінальне.

– У нас хто не роз'їхався по домівках, працює над убивством на Уллеволсвейен. А значить... – Він осікся. – Хоча ні! Почекайте...

Розділ 9

Середа. Зникнення

Водій знехотя натиснув на гальмо, і машина зупинилася перед світлофором на площі Александра К'елланда.

– Чи поїдемо з блималкою і верещалкою? – запитав він, обертаючись до заднього сидіння.

Харрі відчужено похитав головою, дивлячись на парк. Колись цей парк був простим газоном із двома лавками, на яких мешкали друзі «зеленого змія», що перекрикували шум руху піснями та лайкою. Але кілька років тому на площі імені письменника вирішили навести лад. За декілька мільйонів парк вичистили, додали зелених насаджень, поклали асфальт, влаштували доріжки для прогулянок і навіть обладнали симпатичний каскадний фонтан. Без сумніву, такий парк іще більше заохочував до пісень і лайки.

Машина повернула праворуч, до Саннергате, проїхала міст через Акерсельву і зупинилася біля будинку, вказаного Мьоллером.

Сказавши водієві, що назад він добереться сам, Харрі вийшов із машини і огледівся. Через дорогу стояла нова офісна будівля, поки що вона була порожня і, якщо вірити газетам, обіцяла бути порожньою ще довго. Її вікна відбивали табличку з потрібною Харрі адресою на білому, нещодавно відремонтованому будинку, спорудженому в стилі, що чимось нагадував функціоналізм. Фасад уже був щедро прикрашений графіті. На автобусній зупинці неподалік Харрі побачив темношкіру дівчину, вона стояла, схрестивши руки на грудях, жувала гумку і роздивлялася рекламний плакат «Дизеля» на іншій стороні вулиці.

Відшукавши потрібне ім'я біля верхнього дзвінка, Харрі відрекомендувався і пішов угору по сходах. Чоловік, який вийшов його зустрічати, мав дуже примітний вигляд: чорна борідка, буйна шевелюра, обличчя кольору червоного бургундського вина та відповідного кольору сорочка, яка доходила до сандаль на босих ногах.

– Добре, що ви так швидко приїхали, – сказав він, простягаючи Харрі своє лапище.

Тільки так це і можна було назвати: кисть Харрі потонула в долоні чоловіка, який відрекомендувався як Віллі Барлі.

У відповідь Харрі назвав своє ім'я і спробував висмикнути руку. Фізичних контактів із чоловіками він не любляв, а це рукостискання тягнуло на обійми. Але Віллі Барлі вчепився в нього, як у рятівну соломинку.

– Лісбет пропала, – мовив він голосом, що зривався, на подив високим.

– Нас повідомили, Барлі. Можна пройти?

– Ходімо.

Ідучи за ним, Харрі опинився в ще одній мансарді. Але якщо в маленькому житлі Каміллі Луен панував мінімалізм, в цьому – значно більшому – хазяїн намагався відтворити дух неокласицизму, але робив це так старанно, що вітальня стала схожою на інтер'єр для вечірки в античному стилі. Замість стільців тут були лежа, немов із голлівудської версії Стародавнього Риму. Дерев'яні балки прикрашала ліпнина, надаючи їм вигляду доричних і коринфських колон. Їх Харрі так і не навчився розрізняти, зате відразу впізнав рельєф на стіні в коридорі – «Ясон із Золотим руном» Бертеля Торвальдсена. Він бачив його в дитинстві, коли з мамою і Сестреням їздив у музей в Копенгагені. Очевидно, квартиру зовсім нещодавно відремонтували: Харрі помітив свіжу побілку, навіть відчув запах розчину.

У вітальні був накритий стіл на двох. Віллі провів гостя далі, на дах, на велику, викладену плиткою терасу, що виходила у внутрішній двір,

утворений стінами чотирьох сусідніх будинків. Античність тут ніщо не нагадувало – звичайна норвезька тераса. На грилі дотлівало якесь вугілля.

– Увечері в мансардах так задушливо, – вибачливим тоном сказав Барлі, пропонуючи Харрі пластиковий стілець рококо.

– Я помітив. – Харрі підійшов до краю майданчика і глянув униз, у двір.

Висоти він зазвичай не боявся, але після тривалих запоїв у нього навіть від скромних висот починала паморочитися голова. Харрі встиг розрізнити два старі велосипеди, біле простирадло, що розвівається на вітрі, й швидко відвів погляд.

Навпроти, через двір, на балконі з чорними залізними ґратами, за столом, заставленим темними пивними пляшками, сиділи двоє молодих чоловіків. Побачивши Харрі, вони вітально підняли келихи, він кивнув у відповідь і подумав: «Як дивно, що внизу вітер, а тут – немає».

– Келих червоного вина? – Барлі вже почав наливати собі з початої пляшки. Харрі помітив, що руки у нього тремтять. На пляшці красувався напис: «Domaine La Bastide Sy...» Назва мала бути довшою, але нервові пальці вже встигли відчухрати шматок етикетки.

Харрі сів:

– Спасибі, я не п'ю на роботі.

Барлі скривився і зі стуком поставив пляшку на стіл.

– Звичайно. Пробачте, я просто не в собі. Господи, та й мені зараз краще б не пити.

Він підніс склянку до губ і почав голосно ковтати, роняючи на сорочку краплі, які розповзалися по ній темними плямами.

Харрі подивився на годинник, даючи Барлі зрозуміти, що слід би поквартитися.

– Вона хотіла тільки дійти до магазину, купити картопляного салату для котлет. – Барлі насилу переводив подих. Усього дві години тому вона сиділа на вашому місці.

Харрі поправив сонячні окуляри.

– Ваша дружина відсутня всього дві години?! – зі здивуванням запитав він.

– Так-так, знаю, це не так довго, але вона збиралася дійти до магазину «Kivi» за рогом і тут же назад.

На балконі навпроти виблискувала чергова пляшка. Харрі провів рукою по лобі, подивився на мокрі пальці й замислився, об що витерти піт. Утім, варто було покласти руку на розжарений пластиковий підлокітник – волога вмить випарувалась.

– Ви дзвонили друзям і знайомим? Були в магазині, розмовляли з продавцем? Може, вона з кимось зустрілась і вирішила випити пива. Може...

– Ні, ні, ні! – Барлі простягнув перед собою руки з розчепіреними пальцями. – Вона не могла! Вона не з таких.

– Не з яких?

- Вона з тих... які повертаються.

- Ну...

- Спочатку я подзвонив їй на мобільний, але вона, звичайно, залишила його тут. Потім друзям, яких вона могла б зустріти. Потім у магазин, Головне управління поліції, в три поліцейські дільниці, Уллеволську лікарню і Державний госпіталь, обдзвонив усі відділення невідкладної допомоги. Нічого. Nothing. Rien.[9 - Нічого (англ. і фр.).]

- Розумію, Барлі, ви нервуетесь.

Барлі нахилився над столом і вимовив тремтячими, мокрими від вина губами:

- Я не нервуюсь. Я боюся до смерті. Хіба це можливо: вийти з будинку в самому купальнику і з п'ятдесятьма кронами, знаючи, що вдома смажаться котлети, і потім вирішити погуляти?

Харрі замислився. Він уже хотів було прийняти пропозицію Барлі щодо вина, але той устиг вилити залишки у свій келих. Саме час встати, подякувати за гостинність і піти, насамкінець попросивши Барлі передзвонити, якщо дружина не повернеться до ночі, заспокоївши розповідями про те, що такі випадки не рідкість, але, як правило, все закінчується благополучно. Однак щось йому заважало так учинити. Можливо, деталь про бікіні та п'ятдесят крон? Чи, можливо, те, що він весь день чогось чекав, і ось тепер випала можливість відстрочити самотній вечір в засміченій квартирі? Але швидше за все - неприкритий панічний страх Барлі. Раніше Харрі часто недооцінював інтуїцію, і свою, і чужу. І це завжди дорого йому обходилося.

- Мені треба зробити кілька дзвінків, - сказав він.

За чверть сьома в квартиру Віллі й Лісбет Барлі прийшла Беата Льонн, а ще через п'ятнадцять хвилин кінолог у супроводі німецької вівчарки. Він відрекомендував себе і свого пса - обох звали Іванами.

- Так вийшло випадково. Це не мій собака.

Харрі помітив, що Іван чекає від нього глузливого коментаря, але промовчав.

Поки Віллі Барлі шукав у спальні недавні фотографії Лісбет і одяг, по якому Іван-пес міг би взяти слід, Харрі швидко і тихо ділився думками з Беатою і кінологом:

- Значить, так. Вона може бути де завгодно. Можливо, вона його кинула, або відчула нездужання, або потайки пішла куди-небудь. Мільйон варіантів. Але її також могли кинути на задне сидіння і згвалтувати четверо підлітків, що спалахнули від вигляду жінки в купальнику. Мені не хочеться, щоб ви шукали її за якимось одним із цих варіантів. Просто шукайте.

Беата й Іван кивнули: їм було ясно.

- Скоро тут з'являться патрульні. Беато, прочеши з ними околиці, поговори з людьми. Особливо в магазині, куди вона збиралася. Потім переговори з тутешніми мешканцями. А я піду он до тих друзів на балконі навпроти.

- Думаеш, вони щось знають? - запитала Беата.

- У них чудовий огляд, а сидять вони, судячи з кількості порожніх пляшок, уже давненько. Лісбет, за словами чоловіка, весь день була вдома. Я хочу дізнатися, чи бачили вони її на терасі, а якщо бачили, то коли.

- А сенс? - запитав кінолог, смикаючи за повідець Івана.

- Бо якщо дама в бікіні не виходила на терасу з цієї лазні, то це дуже й дуже підозріло.

- Звичайно, - шепнула Беата. - Підозрюєш чоловіка?

- Чоловіка я підозрюю з принципу, - сказав Харрі.

- А сенс? - повторив Іван.

- Шукайте чоловіка. Завжди винен чоловік, - видав Харрі.

- Перший закон Холе, - пояснила Беата.

Кінолог Іван по черзі дивився то на Харрі, то на неї:

- А... хіба не він заявив про її зникнення?

- Він, - погодився Харрі, - але однаково шукайте чоловіка. Тому ви з Іваном починаєте працювати не на вулиці, а тут. Придумайте яке-небудь пояснення, але мені треба, щоб ви спочатку перевірили квартиру та горище з підвалом. Добре?

Кінолог Іван знизав плечима і обмінявся пригніченим поглядом з тезком.

Ті двоє на балконі навпроти виявилися на перевірку зовсім не хлопцями, як вирішив було Харрі, побачивши їх із тераси, а дорослими жінками приблизно одного віку. Одна з них була великою любителькою постерів Кайлі Міноуг, а інша носила зачіску-іжак і футболку з написом «Трондхеймський орел». У Харрі не було ніяких доказів того, що вони лесбійки, але він дозволив собі таке припустити. Розташувавшись у кріслі перед хазяйками зовсім як п'ять днів тому перед Вібекке Кнутсен і Андерсом Ньюгордом, Харрі почав розмову:

- Вибачте, що витягнув вас із балкона.

Одна з жінок, що відрекомендувалася Рутю, ригнула, прикривши рот долонею, і відповіла:

- Та все гаразд. Вірно? - Вона ляснула сусідку по коліну.

Чоловічий жест, подумав Харрі, згадуючи при цьому слова психолога Еуне: «Стереотипи зміцнюються, тому що люди несвідомо шукають їх зміцнення». Саме тому поліцейські, виходячи з так званого досвіду, вважають злочинців дурнями. А злочинці вважають дурнями поліцейських.

Харрі коротко змалював співрозмовницям обставини справи, ті здивовано втупилися в нього.

- Звичайно, все скоро з'ясується, але нам у поліції доводиться й такими випадками займатися. Спершу потрібно встановити час.

Жінки серйозно кивнули.

– Чудово. – Харрі зобразив ім «посмішку Холе» – так Елен називала гримасу, яку він робив, коли хотів мати м'який і привітний вигляд.

Рута розповіла, що вони з полудня сиділи на балконі. Бачили, як до пів на п'яту Лісбет і Віллі Барлі лежали на терасі, потім Лісбет увійшла всередину, а Віллі розпалив вогонь. Він крикнув щось про картопляний салат, дружина відгукнулася з кімнати. Потім він теж зайшов усередину і повернувся хвилин через двадцять вже з битками (а, це те вугілля, подумав Харрі). Через деякий час – сусідки зішлися на п'ятнадцяти хвилинах на шосту – вони побачили, як Барлі телефонує.

– У нас через двір усе чудово чути, – повідомила Рута. – І ми почули, як інший телефон задзеленчав у кімнаті. По Барлі було помітно, що він знервований, – він шпурнув на стіл свій мобільник.

– Напевно, намагався додзвонитися дружині, – прокоментував Харрі, але, помітивши, як жінки переглянулися, пошкодував про те, що сказав «напевно». – А скільки часу потрібно, щоб дійти до магазину за рогом і купити там салат? – змінив він тему.

– До «Ківі»? Я добігаю хвилин за п'ять, якщо немає черги.

– Лісбет Барлі нь-бігає, а хоить повіно, – тихо сказала їй подруга жакливим діалектом.

– Так ви з нею знайомі?

Рута і «Трондхеймський орел» знову переглянулися, ніби погоджуючи відповідь.

– Ні. Н-ми і знаємо.

– Он як? Звідки?

– Здається, у «Верденс Ганг» була стаття про те, що Віллі Барлі цього літа ставить у Національному театрі мюзикл?

– Ні, Рут, це-була тіки-замітка.

– Ні, стаття, – роздратовано відгукнулася Рута. – Лісбет у головній ролі. Велике фото, всі діла. Напевно ви бачили.

Харрі гмикнув:

– Цього літа я... не так активно стежив за газетами.

– Та ви що! Був скандал! Ці задаваки театрали вважають, що це літо стане для Національного театру ганьбою. Ти назву мюзиклу пам'ятаєш? «Моя красна леді»?

– Прекрасна, – буркнула «Трондхеймський орел».

– Тобто вони займаються театром? – втрутився Харрі.

– І театром теж. Віллі Барлі скрізь устигає: естрада, фільми, мюзикли...

– Він пр-дюсер, а вона співачка.

– Он як?

- Так, ви ж пам'ятаєте: до заміжжя її прізвище було Харанг.

Харрі похитав головою, ніби вибачаючись за власне неуцтво.

Рута глибоко зітхнула:

- Лісбет із сестрою співали в «Спіннін Віл».[10 - «Spinnin' Wheel» - букв. «Колесо, що крутиться» (англ.).] Лісбет була просто лялечка, на зразок Шанайї Твейн. А голос такий... низький, із хрипотою!

- Вони не б-ли такі вже п-пулярні, Рут.

- Зате співали в програмі Відара Льонн-Арнесена. І продали купу дисків.

- К-сет, Рут.

- Без різниці. Я бачила, як «Спіннін Віл» продавали в тому великому музичному магазині на Карл-Юханс-гате. Нічого так не розбирали! Вони збиралися записати диск у Нешвіллі, всі діла. Але потім її знайшов Барлі й вирішив зробити з неї зірку мюзиклу. Але це сталося вже давно.

- Вісьмь років т-му, - сказала «Трондхеймський орел».

- Лісбет Харанг зав'язала зі «Спіннін Віл» і вийшла за Барлі. Гроші, популярність... Невже не чули?

- І колесо більше не оберталося?

- Га?

- Він пр-групу, Рут.

- А, так! Сестра продовжувала співати сама, але зіркою-то була Лісбет. Думаю, «Спіннін Віл» зараз виступає в якому-небудь гірському готелі або на теплоході.

Харрі підвівся:

- Ну й останнє питання: як, по-вашому, проходить сімейне життя Віллі й Лісбет?

«Трондхеймський орел» і Рута знову обмінялися поглядами-позивними.

- Тут усе добре чутно. У них і спальня виходить у двір.

- Ви чули, як вони лаються?

- Вони не лаються. - Жінки виразно на нього подивилися.

Сенс сказаного кілька секунд доходив до Харрі, після чого він, на превеликий жаль, відчув, що червоніє.

- Отже, у них усе було чудово, - бентежачись, сказав він.

- Двері на терасу все літо розкриті. Іноді мені навіть хотілося забратись на дах, обійти навколо двору і сплигнути до них на терасу, - вишкірилася Рута. - Трішки пошпигувати, га? Нескладно ж: стаєш на перила, потім ногу на ринву, і...

«Трондхеймський орел» штовхнула її в бік.

- Але цього й не потрібно, - отямилася Рута. - Лісбет майстер... як це?
- Звукових ефектів, - підказала «Трондхеймський орел».
- От-от. І все цікаве можна уявити по голосу.

Харрі почухав потилицю.

- Такому низькому, з хрипотою, - обережно посміхнулася «Трондхеймський орел».

Повернувшись, Харрі застав у квартирі працюючих Івана й Івана. Кінолог Іван обливався потім, а пес Іван вивалив із пащі язик, червоний, як банти на День Конституції.

Харрі обережно сів на одне з лож і попросив Віллі Барлі розповісти все ще раз, із самого початку, про те, що і коли сталося після обіду. Історія Барлі підтверджувалася свідченнями двох жінок.

Харрі помітив у його очах щирий відчай і почав уже думати, що коли щось кримінальне і сталося, цей випадок - виняток зі статистичних даних. Але він усе більше впевнявся в тому, що Лісбет скоро повернеться. Або чоловік - або ніхто. Статистично міркуючи.

Повернулася Беата і сказала, що в усьому будинку застала мешканців тільки у двох квартирах, і вони не чули і не бачили нічого підозрілого ні на сходах, ні на вулиці.

Постукали, Беата відчинила. З'явився патрульний у формі. Харрі відразу його впізнав - той самий, що стояв на посту на Уллеволсвейен. Не звертаючи уваги на Харрі, він заговорив з Беатою:

- Ми поговорили з людьми на вулиці та в «Ківі», перевірили сусідні двори та під'їзди. Нічого. Але багато ж у відпустках - на вулицях тут порожньо, жінку могли заштовхати в машину так, що ніхто б і не помітив.

Харрі побачив, як зіщулився Віллі Барлі.

- Напевно, варто було б перевірити кількох пакистанців, які тримають тут крамниці, - додав патрульний, колупаючись мізинцем у вусі.

- А чому саме їх? - запитав Харрі.

Поліцейський нарешті обернувся до нього:

- А ви хіба не читали кримінальну статистику, інспекторе? - Він зробив особливий наголос на останньому слові.

- Читав, - відповів Харрі. - Наскільки я пам'ятаю, крамарі там не на перших позиціях.

Патрульний відповів, уважно роздивляючись мізинець:

- Мені дещо відомо про мусульман, як і вам, інспекторе. Для їхнього народу жінка в бікіні ніби сама просить, щоб її згвалтували. Можна сказати, це навіть їхній обов'язок.

- Гм?

- Така вже релігія.

- Гадаю, ви плутаєте іслам і християнство.

З тераси спустився кінолог:

- Нам із Іваном тут більше робити нічого. Знайшли в смітті кілька обвуглених котлет, ну й усе. До речі, інші собаки тут нещодавно бували?

Харрі подивився на Віллі. Той тільки похитав головою. Судячи з виразу обличчя, голос його зараз не слухався.

- На вході Іван поводився так, ніби учув іншого собаку, хоча це міг бути який-небудь іще запах. Ми готові йти на горище і в підвал. Хто-небудь нас проведе?

- Так. Звичайно. - Віллі підвівся.

Вони зникли за дверима, і поліцейський поцікавився у Беати, чи може він іти.

- Запитай у старшого, - відповіла вона.

- Він заснув. - Поліцейський із посмішкою кивнув у бік Харрі, що якраз приміряв давньоримське ложе.

- Патрульний, - не розплющуючи очей, тихо покликав Харрі, - підійдіть ближче, будь ласка.

Поліцейський підійшов і став перед Харрі, широко розставивши ноги та засунувши великі пальці за ремінь.

- Слухаю, інспекторе?

Харрі розплющив одне око.

- Якщо ви ще хоч раз, піддавшись умовлянням Тома Волера, напишете на мене доповідну, я потурбуюся про те, щоб ви проходили в патрулі до кінця служби. Ясно, патрульний?

Поліцейський змінився на обличчі. Коли він розкрив рот, Харрі був готовий вислуховувати благання або жовчні тиради, а почув тиху і спокійну мову.

- По-перше, ніякого Тома Волера я не знаю. По-друге, вважаю своїм обов'язком доповідати, коли співробітники поліції з'являються на роботі у п'яному стані, наражаючи себе і колег на небезпеку. А по-третє, у мене немає бажання служити ніде, окрім як в патрулі. Дозвольте йти, інспекторе? - закінчив поліцейський.

Харрі обвів його поглядом Циклопа. Потім знову заплющив око і, глутнувши, сказав:

- Зробіть послугу.

Почувши, якgrimнули двері, він тихо застогнав. Хотілося випити. Всередині все горіло.

- Ходімо? - запитала Беата.

- Ти йди, - відгукнувся Харрі. - Я залишуся, допоможу Іванові обійти вулиці, коли вони розберуться з горищем і підвалом.

– Упевнений?

– Абсолютно.

Харрі піднявся на терасу. Подивився на ластівок, послухав звуки, що доносяться з відчинених вікон. Підняв зі столу пляшку червоного вина. Там іще залишалося на денці, й він допив. Помахав Руті й «Трондхеймському орлові», які цього однаково не помітили, і повернувся в квартиру.

У спальні теж були помітні сліди ремонту.

Перед шифоньером стояли незакріплені дверці з дзеркалом. Поряд із застеленим двоспальним ліжком стояв відкритий ящик із інструментами. Над ліжком висіла фотографія Віллі й Лісбет. Харрі особливо не вдивлявся в знімок, який Віллі віддав патрульному, але тепер побачив, що Рута помітила вірно: Лісбет і справді була просто лялечкою. Світле волосся, блакитні блискучі очі, струнка фігура з майже осиною талією. Мінімум на десять років молодша за Віллі. На фотографії вони були засмаглими і щасливими. Напевно, це був знімок, зроблений під час їхньої поїздки за кордон. На задньому плані виднілися величний старий замок і кінна статуя. Можливо, Франція. Нормандія.

Харрі сів на край ліжка і зі здивуванням помітив, як те просіло. Водяний матрац. Він ліг і відчув, як ліжко підлаштовується під форму його тіла. Приємно було відчувати шкірою прохолодне покривало. Вода в гумовому матраці переливалася при кожному його русі. Харрі заплющив очі.

Ракель... Вони пливли по річці. Ні, по каналу. Вниз за течією на теплоході, й вода дзвінко цілувала його борти. Вони були в каюті, й Ракель лежала поряд із ним в ліжку. Тихо сміялася, коли він із нею шепотівся. А потім прикидалася, ніби спить. Їй це подобалося – прикидатися. Така гра. Харрі обернувся подивитися на неї. Погляд упав спочатку на дзеркало, в якому відбивалося ліжко цілком, потім на відкритий ящик із інструментами. Зверху лежав невеликий шпатель із зеленим руків'ям. Він підняв інструмент. Легкий і маленький, злегка забруднений у штукатурці.

Харрі вже збирався покласти різець назад, коли рука раптом завмерла.

У ящику лежала частина людського тіла. Вони і раніше попадалися йому на місці злочину – відрізані частини тіла. Але через секунду він зміркував, що бачить дуже реалістичний фалоімітатор тілесного кольору.

Він знову ліг, так і не випустивши з рук шпателя. До горла підкотився клубок.

Після стількох років роботи, коли щодня доводилося порпатись у чужих речах, фалоімітатор не був таким уже потрясінням. І клубок до горла підкотив з іншої причини.

Це ліжко.

Ні, потрібно випити.

Тут усе дуже добре чутно.

Ракель.

Він намагався не думати, але пізно.

Її тіло.

Ракель.

Харрі відчув збудження. Він заплющив очі, і йому здалося, ніби її рука сонним, випадковим рухом лягла йому на живіт. І лежала там, не збираючись зникати. Харрі відчув вухом її губи, тепле дихання... Її стегна, які рухалися при найлегшому його дотику. Маленькі м'які груди з чутливими сосками, які ставали твердими від його дихання. Її тіло, яке збуджує його і відкривається йому. Клубок у горлі ріс – наче хотілося плакати.

До квартири увійшли. Харрі здригнувся, сів на ліжку, розпрямив покривало, встав і, відійшовши до дзеркала, потер обличчя долонями.

Віллі наполог на тому, щоб супроводжувати кінолога: подивитися, чи не візьме Іван слід.

Вони вийшли на Саннергате. Беззвучно від'їхав із зупинки червоний автобус. Із заднього вікна на Харрі дивилася маленька дівчинка, її кругле личко ставало все меншим і меншим, поки нарешті не зникло разом із автобусом у напрямі Рудельокка.

Вони пройшли до магазину «Ківі» і назад, але собака ні на що не реагував.

– Це не означає, що вашої дружини тут не було, – звернувся до Віллі Іван. – На міській вулиці, де повно транспорту й пішоходів, запах людини міг і загубитися.

Харрі подивився навкруги. Йому здавалося, що за ним спостерігають, але на вулиці нікого не було, а вікна будинків відбивали тільки чорне небо та сонце. П'яне марення.

– Гаразд, – сказав Харрі. – Більшого ми поки що зробити не можемо.

Віллі дивився на нього з тим самим відчаєм.

– Усе добре, – запевнив його Харрі.

Віллі відповів без усякої інтонації, неначе диктував метеозведення:

– Ні. Все погано.

– Фу! Іване, до мене! – крикнув кінолог, натягуючи повідець.

Собака сунув ніс під передне крило припаркованого на тротуарі «гольфа».

Харрі поплескав Віллі по плечу, прагнучи не зустрічатися з ним поглядом, і мовив завчені фрази:

– Усі чергові машини повідомили. Якщо до півночі вона не з'явиться, ми відправимо пошукову групу. Добре?

Віллі не відповів.

Іван гавкав і рвався з повідця.

– Секунду, – сказав кінолог. Він став рачки і заглянув під машину. – Господи! – охнув він і засунув туди руку.

- Знайшов що-небудь? - запитав Харрі.

Кінолог обернувся до нього, в руці він тримав дамську туфлю на шпильці. Харрі почув у себе за спиною важке дихання Віллі Барлі.

- Це її туфля, Віллі?

- Усе погано, - повторював той. - Усе погано.

Розділ 10

Четвер і п'ятниця. Кошмар

В четвер увечері перед поштою в Рудельокка зупинилася червона поштова машина. Вміст ящиків зсипали в мішок і відправили на Біскоп-Гуннерусгате, будинок 14 - більш відомий як головпоштамт Осло. Того ж вечора в сортувальному терміналі листи розфасовували за розміром, і пузатий коричневий пакет виявився поряд із іншим листом такого ж формату. Конверт пройшов через декілька пар рук, але, зрозуміло, нікого не зацікавив. На географічному сортуванні йому теж не приділили особливої уваги, і конверт спочатку опинився в блоці для Східної Норвегії, а потім у партії з індексом 0032.

І ось він знову лежав у мішку в червоній поштовій машині, готовий до завтрашньої відправки. Була ніч, більша частина Осло спала.

- Усе добре. - Хлопчик поторсав кругловида дівчинку по голові. Довге тонке волосся приставало до пальців. Електростатична електрика.

Йому було одинадцять. Їй сім. Брат і сестра. Приходили відвідувати маму в лікарні.

Підійшов ліфт, відчинилися двері. Чоловік у білому халаті відсунув залізні ґрати, коротко всміхнувся їм і вийшов. А вони ввійшли.

- А ліфт чому такий старий? - запитала дівчинка.

- Тому що будинок старий, - сказав хлопчик, зачиняючи ґрати.

- Це лікарня?

- Не зовсім. - Він натиснув на кнопку «1». - Це будинок, де втомлені люди можуть трішки відпочити.

- А мама втомилася?

- Так, але все добре. Не притуляйся до дверей, Сестреня.

- Га?

Ліфт ривком рушив, і її довге світле волосся заворушилось. Електрика, подумав хлопчик, дивлячись, як воно повільно стає дибки. Вона схопилася за голову і закричала. Від її тонкого, пронизливого крику він завмер. Її волосся зачепилося за щось по той бік ґрат. Можливо, їх затиснуло дверима. Він спробував поворушитися, але немов закам'янів.

- Тату! - крикнула вона, стаючи навшпиньки.

Але тато пішов раніше, щоб підігнати машину.

- Мамо! - закричала вона, піднімаючись у повітря.

Але мама лежала в ліжку з усмішкою на блідому обличчі. Залишався тільки він.

Вона дригала ногами в повітрі, вчепившись у волосся руками.

- Харрі!

Тільки він. Тільки він може її врятувати. Якби тільки він міг поворухнутися.

- Допоможі-і-іть!

Харрі ривком сів на ліжку. Серце в грудях сказано калатало.

- Чорт забирай!

Почувши свій хрипкий голос, він знову впав на подушку.

Між шторами сіріла ніч. Він поглянув на електронний годинник: червоні цифри повідомляли, що зараз четверта година дванадцять хвилин. Пекло літньої ночі. Непроглядне.

Харрі звисив ноги з ліжка і попрямував у туалет. Не дивлячись справив нужду. Більше він сьогодні не засне.

У холодильнику було порожньо, якщо не брати до уваги пляшки легкого пива, яка опинилася тоді в його кошику через недогляд. Він відчинив шафку над мийкою. З полиць дивився мовчазний ряд пляшок із-під пива та віскі. Всі як одна порожні. У нападі раптової люті він ударив у саму їх гущу й чув їх дзвякання навіть після того, як зачинив шафку. Він знову подивився на годинник. П'ятниця. В п'ятницю з дев'ятої до шостої. Отже, «Монополька» відчиниться нескоро.

Харрі сів біля телефону у вітальні й набрав номер Ейстейна Ейкелана.

- «Таксі Осло».

- Як там на дорогах?

- Харрі, ти, чи що?

- Добрий вечір, Ейстейне.

- Добрий? Та я вже півгодини без діла сиджу.

- Сезон відпусток.

- Знаю. Власник таксі поїхав за місто, в Крагерьо, а мені залишив найповільнішу тачку найповільнішого міста Скандинавії. Чорт забирай! Як після нейтронної бомби!

- Не думав, що ти любитель попітніти на роботі.

– Приятелю, я потію, як свиня! Цей скупердяй купує машини без кондиціонера. Та мені після зміни доводиться напиватися, щоб відновити рівень рідини в організмі. Але це і коштує будь здоров! Учора я витратив на випивку більше, ніж наварив за день.

– Мені тебе широко шкода.

– Треба було йти ламати коди.

– Хакерничати? За що тебе саме вигнали з Норвезького банку й припаяли півроку умовно?

– Так, але в мене добре виходило. А тут... До речі, хазяїн подумував про те, щоб скоротити обсяг роботи, але я гну горба по дванадцять годин. Нам не вистачає шоферів. Харрі, не хочеш попрацювати таксистом?

– Спасибі, я над цим подумаю.

– Навіщо дзвониш?

– Мені потрібно що-небудь, аби заснути.

– Сходи до лікаря.

– Ходив. Він виписав мені імован. Знаєш, таке снодійне в пігулках? Не допомогло. Просив що-небудь сильніше, але він відмовив.

– Від тебе, либонь, ткнуло? Ще б він дав тобі рогіпнол, Харрі!

– Він сказав, що я ще молодий для важкого снодійного. А в тебе є?

– З глузду з'їхав? Це ж вірний шлях за ґрати. Але є флуніпам. Майже те ж саме. Одна пігулка, і валишся без задніх ніг.

– Добре. Я зараз злегка на міліні, але віддам гроші відразу, як отримаю зарплату. А сни теж – той?

– Га?

– Я сни бачити перестану?

На пару секунд на тому кінці повисла тиша.

– Знаєш, Харрі, я тут зміркував, флуніпам у мене скінчився. Та і потім, небезпечний він. І сни бачити не перестанеш, скоріше навпаки.

– Брешеш.

– Ну... та й не потрібний тобі флуніпам. Просто спробуй заспокоїтися. Зроби перерву.

– Перерву? Ти й сам розумієш, що це неможливо.

Харрі почув, як відчинилися двері машини, і Ейстейн послав когось до дідька. Потім заговорив знову:

– Це через Ракель? – Харрі не відповів. – Посварилися з нею? – Харрі почув якийсь тріск і подумав, що це рація. – Агов, Харрі! Друг дитинства запитує, чи не розбилося твоє життя вщент, а ти мовчиш?

– Розбилося, – тихо сказав Харрі.

– Що сталося?

Харрі перевів подих:

– Загалом, я сам змусив Ракель його розбити. Я провалив одну справу, над якою довго працював. Я не витримав. Запив і три дні пролежав п'яний як чіп, не чув телефонних дзвінків. На четвертий вона прийшла сама. Подзвонила, увійшла. Спочатку гнівалася. Говорила, що я не можу ось так просто піти, що про мене запитував Мьоллер. Потім погладила мене по обличчю і запитала, чим може допомогти.

– А ти її виставив за двері? Так, чи що?

– Я сказав, що в мене все добре. І тоді вона відразу засумувала.

– Треба думати. Дівчинка ж тебе любить.

– Вона так і сказала. Але ще сказала, що не може вдруге зробити ту ж помилку.

– Це яку?

– В Олега батько був алкоголіком. І всі троє через це страждали.

– І що ти відповів?

– Що вона має рацію. Що від таких, як я, треба триматися чимдалі. Тоді вона всміхнулася і пішла.

– Тепер у тебе кошмари?

– Так.

Ейстейн важко зітхнув:

– Знаєш що, Харрі? Тобі вже нічого не допоможе, окрім...

– Знаю, – перебив Харрі. – Кулі.

– Узагалі-то я хотів сказати: «Тебе самого».

– І це знаю. Забудь, що я тобі дзвонив, Ейстейне.

– Уже забув.

Харрі забрав із кухні пляшку легкого пива. Сів у крісло і недовіжливо подивився на етикетку. Із зітханням злетіла кришка. Він відклав на стіл імпровізовану відкривачку. Шпатель із зеленим руків'ям і золотистим нальотом штукатурки на металевій частині.

Уранці в п'ятницю, годині о шостій, сонце виглянуло із-за Екебергу, і в його променях Головне управління поліції заблищало, як шматок кришталю. Охоронець на вході читав газету й позіхав на весь рот. Коли на порозі з'явилася перша ластівка робочого дня, він відклав «Афтенпостен».

– Пишуть, буде ще жаркіше, – проголосив охоронець так, ніби радів, що нарешті може перекинутися з кимось слівцем.

Високий світловолосий чоловік подивився на нього втомленими блакитними очима, але нічого не сказав у відповідь.

Охоронець помітив, що, хоча обидва ліфти стояли на першому поверсі, той, що увійшов, попрямував угору по сходах, і знов увіткнувся в «Афтенпостен», де писали про те, що жінка, яка зникла в середу серед білого дня, досі не з'явилася. Журналіст Рогер Ендем цитував Б'ярне Мьоллера, який повідомив, що під автомобілем поряд із будинком, де жила та, що зникла, знайдено її туфлю, і це підтверджує підозру про те, що скоєний злочин, але з упевненістю про це говорити поки що зарано.

По дорозі до поліції кореспонденції Харрі погортав газети, потім узяв дві останні доповіді про пошуки Лісбет Барлі. На автовідповідачі було п'ять повідомлень, майже всі від Віллі Барлі. І дуже одноманітні. Барлі вимагав кинути на пошуки більше народу, говорив про ясновидиць і збирався оголосити в газеті про велику винагороду тому, хто допоможе знайти Лісбет.

А в останньому повідомленні хтось просто дихав у слухавку.

Харрі перемотав запис і прослухав його знову, потім іще раз.

Не можна було розрізнити, чоловік це чи жінка. Тим більше – Ракель це чи ні. На екрані значилося: «22:10 – НОМЕР НЕ ВИЗНАЧЕНИЙ». Так зазвичай позначався телефон Ракелі, коли вона дзвонила з Хольменколлвейен. Але якщо вона дзвонила, то чому не на мобільний?

Харрі перечитав звіти. Нічого. Перечитав уважніше. Нічого. Він глибоко зітхнув і взявся за звіти втретє.

Закінчивши, він поглянув на годинник і вирушив за новою порцією кореспонденції. Узяв звіт одного з інформаторів, переклав на правильну полицю коричневий пакет для Б'ярне Мьоллера і повернувся в кабінет.

Інформатор писав коротко і ясно: «Нічого».

Харрі перемотав назад запис на автовідповідачі, ввімкнув відтворення і, збільшивши звук, із заплющеними очима відкинувся на спинку крісла. Спробував згадати її дихання. Відчути його.

– Дратує, коли вони ось так не називають себе, га?

Волосся на потилиці піднялося дибки. Ні, не від слів – від голосу. Харрі повільно обернувся в кріслі. Крісло незадоволено завищало. У дверях він побачив Тома Волера.

Той стояв, притулившись до одвірка, і з посмішкою грався яблуком.

– Не бажаєш? Австралійські. А на смак – як райські, – запропонував він.

Харрі заперечливо похитав головою, не спускаючи з Тома очей.

– Можна увійти? – запитав Волер.

Харрі не відповів. Волер увійшов і зачинив за собою двері. Обійшовши стіл, він плюхнувся у вільне крісло і підніс яблуко до очей.

- Харрі, ти помітив, що ми з тобою завжди приходимо на роботу раніше за інших? Цікаво, так? Враховуючи, що ми і додому йдемо пізніше за всіх.

- Ти сидиш у кріслі Елен, - зауважив Харрі.

Волер ляснув по підлокітнику:

- Харрі, нам з тобою пора поговорити.

- Говори.

Волер, примруживши одне око, підняв яблуко до світильника на стелі.

- І не сумно тобі в кабінеті без вікон? - посміхнувшись, запитав він.

Харрі не відповів.

- Ходять чутки, ти від нас ідеш, - сказав Волер.

- Чутки?

- Ну, це, напевно, голосно сказано. Скажемо інакше: у мене є свої джерела. Ти ж уже почав підшукувати собі відповідне місце? У охоронному агентстві? Чи в страховому? Чи, можливо, юрисконсульт владштуєшся? Та хіба мало куди може приткнутися слідчий із дипломом юриста. - Його великі білі зуби встромилися в яблуко. - Можливо, не скрізь добре поставляться до послужного списку з зазначеннями про перебування на роботі у п'яному стані, самовільні відгули, перевищення повноважень, непокору старшим і порушення професійної етики.

Його щелепи посилено запрацювали, з хрускотом перемелюючи шматок соковитого яблука.

- Але! Але... - продовжував Волер. - Навіть якщо на роботу тебе не приймуть, це не кінець світу. Їх же можна зрозуміти: хто ж шукає на свою голову пригод. Хоча чоловік, незважаючи ні на що, був інспектором, причому одним із кращих. Та і платять вони не дуже. Адже, врешті-решт, до цього все і зводиться. Щоб за хорошу роботу добре платили. Щоб були гроші на їжу, житло та, припустимо, на пляшку коньяку. Чи ти віддаєш перевагу віскі?

Харрі помітив, що зціплює зуби так сильно, що заболіли зуби під пломбами.

- А ще краще, - розвивав свою думку Волер, - заробляти так, аби іноді чим-небудь себе побалувати. Наприклад, з'їздити куди-небудь. Із сім'єю. Наприклад, у Нормандію.

У голові у Харрі щось клацнуло, неначе перегорів запобіжник.

- Ми з тобою багато в чому не схожі, Харрі. Але це не означає, що я не шаную тебе як фахівця. Я завжди вважав тебе цілеспрямованою, талановитою, творчою людиною. А головне - упертою. Чудова якість для життя в суспільстві, де йде боротьба за виживання. На жаль, у цій боротьбі в хід не завжди йдуть ті засоби, які нам подобаються. Але якщо хочеш перемогти, треба вміти бити конкурентів їхньою ж зброєю. І ще... - Волер притишив голос. - Уміти правильно вибирати союзників. Таких, із якими можеш чогось добитися.

- Чого ти хочеш, Волере? - Голос Харрі здригнувся.

- Допомогти тобі. - Волер підвівся. - Як зараз - так не годиться.

– А як зараз?

– А зараз ми з тобою вороги, і у начальства на столі лежить сам знаєш, який папір. – Він попрямував до дверей. – Зараз у тебе не вистачає грошей, аби зробити що-небудь хороше для себе або своїх близьких... – Він узявся за дверну ручку. – Подумай над цим, Харрі. З того лабіринту, в якому ти опинився, тебе виведе тільки одне.

«Куля», – подумав Харрі.

– Ти сам, – сказав Волер і пішов.

Розділ 11

Неділя. Відхід

Вона лежала у ліжку й курила. Дивилася на його спину перед приземкуватим комодом, на те, як лопатки рухаються під шовком жилета, примушуючи тканину переливатися відтінками чорного та синього. Вона перевела погляд на дзеркало. Його руки впевненими м'якими рухами зав'язували краватку. Їй подобалися його руки. Їй подобалося дивитись, як вони працюють.

– Коли повернешся? – запитала вона й упіймала в дзеркалі його погляд і посмішку, теж упевнену і м'яку. Вона надула губки.

– Так скоро, як тільки зможу, люба моя.

Ніхто не говорив цього слова так, як він. «Liebling», кохана. З помітним акцентом і співучою інтонацією. Вона немов наново закохалася в німецьку мову.

– Сподіваюся, завтра, вечірнім літаком, – сказав він. – Ти за мною сумуватимеш?

Вона не втрималася від усмішки. Він засміявся. І вона засміялася. Чорт забирай, ну чому він має над нею таку владу?

– Упевнена, в Осло тебе чекають по вуха закохані дівчата. – Вона продовжувала всміхатися.

– Сподіваюся. – Він застебнув жилет і дістав із шафи піджак. – Ти випрасувала носовички, люба моя?

– Вони в тебе у валізі, разом зі шкарпетками, – відповіла вона.

– Чудово.

– Ти ідеш на зустріч із ними?

Він підійшов до ліжка і схилювся над нею.

– А ти як гадаєш?

– Не знаю. – Вона обняла його за шию. – Щоразу, коли ти повертаєшся, від тебе пахне жінкою.

- Це тому, що я ніколи не від'їжджаю надовго, люба моя. Як давно ми разом? Двадцять шість місяців? Значить, ось уже двадцять шість місяців я пахну тобою.

- І тільки? - Вона притягнула його до себе.

Він легко поцілував її в губи:

- І тільки. Вибач, люба моя, літак... - І вивільнився з її обіймів.

Вона дивилася, як він підходить до комода, висуває шухляду, дістає паспорт і квитки, кладе їх у кишеню і застібає піджак. І все це одним плавним точним рухом, що одночасно і збуджувало, і лякало її. І якби велика частина його дій не супроводжувалася тією ж точністю й упевненістю, вона б сказала, що він, напевно, все життя вчився йти геть. Покидати.

Хоча за останні два роки вони стільки часу провели разом, вона знала про нього на подив мало. Він ніколи не приховував, що в минулому житті у нього було дуже багато жінок. Говорив, що часто міняв коханих тому, що відчайдушно шукав її. Кидав чергову, як тільки розумів, що це не вона, і продовжував пошуки доти, поки два роки тому прекрасного осіннього вечора доля не привела його в бар на Вацлавській площі, де він і зустрівся з нею.

Найчарівніша історія безладних зв'язків, яку вона коли-небудь чула.

В усякому разі, краще, ніж у неї. Вона продавала любов за гроші.

- Навіщо ти ідеш в Осло?

- У справах, - відповів він.

- Чому ти мені ніколи про них не розповідаєш?

- Тому що ми любимо одне одного.

Він тихо зачинив за собою двері, і вона почула його кроки на сходах.

Знову сама. Вона заплющила очі й подумала, що добре буде, якщо його запах залишиться в ліжку до його приїзду. Поторкала ланцюжок на шиї. Відколи він його подарував, вона ніколи його не знімала. Навіть у ванні. Провела пальцями по кулону і згадала про його речі. Про білий накрохмалений пасторський комірець, який поклала поряд зі шкарпетками. Чому вона про нього не запитала? Можливо, тому, що відчувала: вона і так ставить надто багато питань. Їй не хотілося його дратувати.

Зітхнувши, вона подивилася на годинник і знову заплющила очі. День був порожній. О другій - консультація у лікаря, й усе. Вона почала відлічувати секунди, а пальці все гладили кулон - червонястий діамант, огранований зірочкою.

На першій сторінці «ВГ» поміщалася стаття про «коротку, але бурхливу історію» Камілли Луен і одну знаменитість зі студії норвезького державного радіомовлення - НРК, чие ім'я, однак, не розкривалося. Газета роздобула розмите курортне фото Камілли у відкритому купальнику. Очевидно, щоб підкреслити натяк статті на основну складову історії.

«Дагбладет» цього ж дня опублікувала інтерв'ю зі старшою сестрою Лісбет Барлі, Тойєю Харанг. У статті, під заголовком «Вона завжди йшла», Тойя згадувала звички Лісбет і намагалася пояснити її поведінку: «Вона пішла зі "Спіннін Віл" – то чом би і зараз не піти?»

На фотографії Тойя, всміхаючись, позувала в ковбойському капелюсі. Харрі подумав, що вона навряд чи хотіла, щоб її зберегли з усмішкою до вух, але фотографі не попередили її, коли почали знімати.

– Пива. – Він сів за барну стійку «Андеруотера» і взявся за «ВГ».

Писали, що всі квитки на концерт Брюса Спрінгстіна на стадіоні «Валле Говін» продано. Чудово. З одного боку, Харрі терпіти не міг концертів на стадіонах. А з іншого – пам'ятав, як років у п'ятнадцять Ейстейн намалював фальшиві квитки на концерт Спрінгстіна, і вони вдвох пробралися з ними в «Драмменсхаллен». І всі були на висоті. І Спрінгстін, і Ейстейн із Харрі.

Відклавши цю газету вбік, він розгорнув «Дагбладет» на сторінці з портретом сестри Лісбет. Схожість була приголомшлива. Харрі дзвонив їй у Трондхейм, але нічого від неї не дізнався. Вірніше, нічого цікавого. Не його провина, що розмова затягнулася хвилин на двадцять. Вона пояснила, що в її імені наголос падає на «я»: «Тойя» і назвали її зовсім не на честь сестри Майкла Джексона, яку звуть Ла-Тойя з наголосом на «о».

Зі зникнення Лісбет минуло чотири дні, а справа – чесно кажучи – не просунулося ні на йоту.

Те ж стосувалось і вбивства Камілли Луен. Навіть Беата засумувала. Всі вихідні пропрацювала, допомагаючи небагатьом слідчим, що залишилися на літо, і нічого. Хороша вона дівчинка, Беата. Жаль її.

Оскільки Камілла була дамою світською, вони спробували відновити картину її пересувань за тиждень до вбивства, але й це ні до чого не привело.

Харрі збирався розповісти Беаті, як Волер заходив у його кабінет і в більш-менш відкритій формі запропонував продати йому душу. Але так і не розповів. Беаті й так є над чим голову поламати. Прийти з цим до Мьоллера – здійметься галас. Краще вже просто про все забути.

Харрі вже допивав другий півлітровий келих, коли побачив її в напівтемряві, за одним зі столиків біля стіни. Вона з ледве помітною усмішкою дивилася просто на нього. На столі перед нею стояло пиво, в пальцях була сигарета.

Харрі взяв свій келих і попрямував до неї:

– Можна?

Вібекке Кнутсен кивнула на вільний стілець:

– А тут яким побитом?

– Живу неподалік, – пояснив Харрі.

– Це я вже зрозуміла, але раніше ти тут не з'являвся.

– У мене виникли розбіжності в моєму постійному ресторані стосовно події, що сталася минулого тижня.

– Не пускають? – з хрипотою розсміялася вона.

Харрі цей сміх сподобався. І вона сама теж. Можливо, через макіяж і напівтемряву. Ну і що? Йому сподобалися очі – живі, грайливі. Дитячі й розумні. Зовсім як у Ракелі. Але на цьому схожість закінчувалась. У Ракелі були вузькі, чуттєві губи. А широкий рот Вібекке здався ще більшим од яскраво-червоної помади. Ракель одягалась елегантно і неясково, а стрункістю мало чим поступалася балерині – ні єдиної складочки жиру. Вібекке сьогодні була в тигровому топику – такому ж кричущому, як і леопардовий. Ракель асоціювалась у Харрі з пригашеними тонами: темні очі та волосся, засмага. Вібекке вирізнялася в напівтемряві рудим волоссям і білою шкірою. Особливо шкірою ніг.

– І що ти тут робиш сама? – запитав він.

Вона знизала плечима і зробила ковток зі склянки:

– Андерс поїхав, повернеться тільки до вечора. Я тут розважаюся.

– І далеко він поїхав?

– В Європу або ще куди... Знаєш же, вони ніколи нічого не розповідають.

– А чим він займається?

– Продає начиння для церков і молитовень. Кафедри, запрестольні перегородки, хрести й інше. Нові та вживані.

– Треба ж. І в нього є справи в Європі?

– Коли якій-небудь швейцарській церкві потрібна нова кафедра, її можна привезти з Олесунна, а стару відреставрувати й переправити у Стокгольм або Нарвік. Він постійно в роз'їздах, проводить у них більше часу, ніж удома. Особливо останнім часом. Власне кажучи, останній рік. – Вона затягнулася сигаретою. – А сам він навіть і не лютеранин.

– Ні?

Вона похитала головою, випускаючи густий дим із червоних, укритих дрібними зморшками губ, і підтвердила:

– Його батьки були п'ятидесятниками. Він виріс серед усього цього. Я була одного дня на їх службі. Знаєш, стало моторошнувати, коли вони почали невиразно лопотіти неіснуючою мовою, називаючи це «глосолалією».[11 – Кульмінація обряду «хрещення Духом Святим» у п'ятидесятників вважається знамення дару (глосолалія, вимовляння незрозумілих, беззмістовних звуків у стані релігійного екстазу).] А ти бував?

– Двічі, – відповів Харрі. – У Філадельфійській парафії.

– Набув порятунку душі?

– На жаль ні, мені просто треба було знайти там свідка в одній справі.

– Ну-ну, не набув Христа, так хоч би свідка.

Харрі знизав плечима:

– Так і того немає: він там більше не з'являвся, та і за вказаними адресами я не зміг його знайти. А вже порятунку душі я точно не набув.

Харрі допив пиво і гукнув бармена. Вібекке прикурила нову сигарету.

- Я весь день намагалася до тебе додзвонитися на роботу.
- Он як? - Харрі згадав порожній вхідний дзвінок на автовідповідачі.
- Так, але мене повідомили, що ти цією справою не займаєшся.
- Якщо ти про справу Камілли Луен, то так воно і є.
- Отже, я поговорила з іншим, який приходив на виклик. Симпатичний такий.
- Том Волер?
- Так. Розповіла йому дещо про Каміллу. Тобі минулого разу не змогла.
- Чому?
- Тому що там був Андерс. - Вона глибоко затягнулася. - Він дуже хворобливо реагує, коли я говорю щось, що порочить Каміллу, просто лютує. Хоча ми її майже й не знали.
- А навіщо тобі її порочити, якщо ти її не знала?

Вібекке знизала плечима:

- Я так не думаю, це Андерс так вважає. У нього тверда позиція, що за все життя жінка може займатися сексом тільки з одним чоловіком. - Вона ткнула недокорук у попільничку і додала: - А краще взагалі ні з ким.
- Значить, у Камілли чоловіків було більше, ніж рекомендує Андерс?
- Вона зверталася до них по імені. Імена були різні.
- Звідки тобі це відомо? Погана звукоізоляція?
- Ні, звукоізоляція між поверхами прекрасна. Взимку взагалі нічого не чути, але влітку, коли вікна відчинені... Знаєш, у таких дворах...
- ...усе дуже добре чути. Знаю-знаю.
- Саме так. Андерс часто зі злістю зачиняв вікно спальні. А коли я говорила, що їй там, напевно, добре, йшов і лягав у вітальні.
- Ти про це хотіла мені розповісти?

- Так. І ще. Мені тут подзвонили. Я спочатку вирішила, що це Андерс, але коли він дзвонить, на задньому плані зазвичай чується шум. Він же дзвонить із вулиці, коли виїжджає в Європу. Дивно, що шум завжди абсолютно однаковий, неначе він щоразу дзвонить із одного й того ж місця. Ну, неважливо. А тут звук був іншим. Іншим разом я просто поклала б трубку і не згадала про це, але після того, що сталося з Каміллою... Та й Андерс поїхав...

- Ну і?

- Та ні, нічого страшного. - Вона стомлено всміхнулася, і її усмішка Харрі теж сподобалася. - Хтось просто дихав у трубку, але я злякалася. Потім вирішила подзвонити тобі. Волер сказав, що цим займеться, але номер, із якого дзвонили, зрозуміло, не визначили. А вбивці, вони ж завжди повертаються на місце злочину, так?

- Це в романах, - відповів Харрі. - Я б викинув це з голови.

Він покрутив келих. Ліки починали діяти.

- А ти і Андерс, випадково, не знайомі з Лісбет Варлі?

Вібекке високо звела нафарбовані брови:

- Це яка пропала? З якої речі?!

- Так, дійсно, з якої речі?... - пробурмотів Харрі, не розуміючи, чому це питання спало йому на думку.

Коли вони вийшли з «Андеруотера», було близько дев'ятої. Харрі здавалося, що він рухається по палубі корабля в шторм.

- Я живу близько, трохи нижче по вулиці, - повідомив він. - Не хочеш..

Вібекке трохи нахилила голову набік і всміхнулася.

- Харрі, не роби того, про що жалкуватимеш.

- Жалкуватиму?

- Останні півгодини ти тільки й розповідав, що про свою Ракель. Уже забув?

- Я ж сказав, що я їй не потрібний.

- Ну і я тобі не потрібна. А потрібна тобі твоя Ракель. Чи інша Ракель.

Вона взяла його за плече:

- Може, на якусь секунду я й подумала, що все могло б бути інакше. Але ж не інакше. Та й Андерс скоро прийде додому.

Харрі знизав плечима, похитнувся і зробив крок убік.

- Давай хоч до будинку тебе проведу, - пробурмотів він.

- Харрі! Тут пройти метрів двісті.

- Впораюсь.

Вібекке розреготалася й узяла його під руку. Вони повільно йшли по Уллеволсвейен, повз них проїздили автомобілі та порожні таксі, а вечірній вітер цілував обличчя, як уміє цілувати тільки в Осло і тільки в липні. Харрі слухав рівне дзижчання її голосу і думав про те, що ж зараз робить Ракель.

Вони зупинилися перед чорними залізними дверима.

- Добраніч, Харрі.

- А... ти поїдеш на ліфті?

- А що?

– Нічого. – Харрі засунув руки в кишені й відчув, що втрачає рівновагу. – Обережно. Добраніч.

Вібекке з усмішкою підійшла до нього і поцілувала в щоку. Харрі жадібно втягнув ніздрями її запах.

– Можливо, в наступному житті, – шепнула вона.

Двері м'яко і безшумно зачинилися за нею й тихо зашипнулися. Харрі стояв і дивився на вітрину, намагаючись зосередитися. Щось було не так. Ні, не вибір надгробних плит, а віддзеркалення. На краю тротуару через вулицю стояла машина. Якби Харрі хоч трохи цікавився ними, то знав би, що це ексклюзивна іграшка – спортивний японський автомобіль.

– Щоб тебе... – тихо вилаявся Харрі, виходячи на дорогу.

Повз нього, верескливо сигналячи, проїхало таксі. Він підійшов до машини і став біля дверей водія. Темне скло опустилося.

– Що, чорт забирай, ти тут робиш? – просичав Харрі. – Шпигуєш за мною?

– Добрий вечір, Харрі, – позіхнув Том Волер. – Спостерігаю за квартирою Камілли Луен. Дивлюся, хто приходить-відходить. Не на порожньому ж місці виникла ідея, що злочинець завжди повертається на місце злочину.

– Це маячня, – сказав Харрі.

– Як ти сам розумієш, більше вчепитися ж немає за що. Вбивця залишив нам небагато доказів.

– Злочинець, – поправив Харрі.

– Чи злочинниця.

Харрі знизав плечима і зробив крок убік, щоб не впасти. Відхилилися дверці з боку пасажира.

– Залізай, Харрі. Треба поговорити.

Харрі подивився на відчинені дверці. Подумав. Зробив іще один крок убік. Обійшов машину і сів.

– Подумав? – Волер притишив звук у магнітолі.

– Так, подумав, – відповів Харрі, соваючись: на тісному ковшоподібному сидінні було незручно.

– І який же правильний висновок ти зробив?

– Судячи з усього, тобі подобаються червоні японські спортивні автомобілі. – Харрі з розмаху ляснув по приладовій панелі. – Солідна річ. Скажи... – Харрі зосередився на дикції. – Ти в такому автомобілі розмовляв зі Сверре Ульсеном в Грюнерльокка того вечора, коли вбили Елен?

Волер декілька секунд мовчки дивився на нього, перш ніж відповісти:

– Харрі, я не розумію, про що ти.

– Ні? Ти ж знав, що Елен здогадалася: це ти стоїш за контрабандою зброї? І потурбувався про те, щоб Сверре Ульсен убив її, перш ніж вона кому-небудь розповість. А коли дізнався, що я напав на слід Сверре Ульсена,

поспішив обіграти все так, ніби він відкрив стрільбу при затриманні. Як і той хлопець на портовому складі. Ти взагалі майстер розв'язувати проблеми при затриманні.

– Харрі, ти п'яний.

– Два роки я шукав факти проти тебе, Волере. Ти знав про це?

Волер мовчав.

Харрі розсміявся і знову ляснув по панелі, що якось недобре затрішала.

– Знав, ясна річ! Майбутній начальник відділу знає все. Як ти дійшов до життя такого? Розкажи.

Волер виглянув на вулицю. З «Кебабного двору» вийшов чоловік. Подивившись на всі боки, він попрямував униз по вулиці, до церкви Святої Трійці. Волер і Харрі мовчали. Чоловік повернув на дорогу між кладовищем і госпіталем Діви Марії.

– Добре, – тихо сказав Волер. – Якщо хочеш, я тобі сповідуватимусь, але врахуй: той, хто вислуховує сповіді, може опинитися перед неприємним вибором.

– Плював я на прикросі.

– Сверре Ульсен отримав заслужену кару.

Харрі повільно повернув голову в бік Волера: той сидів із заплученими очима, відкинувшись на спинку.

– Зауваж, не тому, що я його боявся. Тут ти схибив, – вів далі Том Волер безпристрасним голосом.

– Гм?

Волер зітхнув і розплющив очі:

– Ти хоч раз замислювався про те, що примушує таких, як ми, робити те, що ми робимо?

– Тільки цим і займаюся.

– Який у тебе перший спогад, Харрі?

– Спогад про що?

– Наприклад, мій, – не звернув на запитання уваги Волер, – це ніч і батько, який схилювся над моїм ліжком. – Він погладив кермо. – Мені тоді було чотири або п'ять. Від батька пахне тютюном і надійністю. Знаєш же. Саме батьківський запах. Зазвичай він приходив додому, коли я вже був у ліжку. І я знав, що на роботу він піде рано-вранці, ще до того, як я прокинуся. Знав, що коли я розплющу очі, він усміхнеться, поторсає мене по голові й піде. Я прикидався сплячим, аби він побув зі мною трохи довше. А іноді я дійсно спав, і мені снівся кошмар про жінку з головою свині, яка ходить по вулицях і п'є кров маленьких дітей. Я скрикував і просив його посидіти зі мною. Ось тоді він сидів поруч, а я лежав з розплющеними очима і все дивився й дивився на нього. У тебе з батьком було так само, Харрі?

Харрі знизав плечима:

– Мій батько був учителем і багато часу проводив удома.

– А мій був робітником. Як і у моїх друзів, Гейра і Соло. Вони жили від нас через двір. Ми виросли разом у Старому місті. Сірі східні квартали, але за нашим двором стежила профспілка – в нас усе було чисто й охайно. Ми вважали себе не пролетаріатом, а ніби як підприємцями. У Соло батько навіть купив кіоск, і там працювала вся сім'я. В нас усі багато працювали. Але більше за всіх працював мій батько. З ранку до вечора. Як машина, яку вимикають тільки на неділю. Мої батьки не були особливо релігійними, хоча батько півроку вивчав богослов'я у вечірній школі, тому що дід хотів зробити з нього священика. Коли дід помер, батько закинув навчання, але ми щонеділі відвідували церкву у Волензі, а потім батько ходив з нами до Екеберга й Естмарки. А о п'ятій ми збиралися до недільної вечери вдома. Нудьга, скажеш ти? А я весь тиждень чекав неділі. А потім наставав понеділок, і він знову йшов. Завжди на яке-небудь будівництво, де треба було працювати понадурочно. Ми економили. На біле, на сіре і на чорне, як говорив батько. Більше ж нема на що. Коли мені було тринадцять, ми переїхали в західну частину міста, в будиночок із яблуневим садом. Батько говорив, там краще. У новій школі в усіх у нашому класі, окрім мене, батьки були юристами, економістами, лікарями. По сусідству з нами жив суддя. У нього був син – мій ровесник. Яким. Батько хотів, щоб я став таким, як він. Говорив, що, коли я збираюся стати одним із них, потрібно добре знати їх життя: умовності, мову, неписані правила. Але мені не було діла до сусідського хлопчиська. Хіба що до їхнього собаки – німецької вівчарки, що вила на ганку ціліснічкі ночі. І після школи я їхав на трамваї в Старе місто, до Гейра і Соло. Якось мати з батьком запросили всіх сусідів на барбекю, але ті дружно відмовилися під різними ввічливими приводами. Пам'ятаю, того літа сусіди часто збиралися на барбекю одне в одного. Сміялись. А нас ніхто так і не запросив.

– А сенс у цієї розповіді є? – запитав Харрі, стараючись чисто вимовляти слова.

– Тобі вирішувати. Мені замовкнути?

– Ну що ти! Сьогодні по телеку якраз нічого цікавого.

– Якось у неділю ми за звичаєм збиралися в церкву. Я стояв на вулиці й чекав матір із батьком, а сусідська вівчарка за огорожею гарчала на мене та гавкала. Не знаю чому, але я відчинив хвіртку. Напевно, думав, що вона зла тому, що вона весь час сама. Вівчарка була не на ланцюзі, вона стрибнула на мене, повалила й укусила за щок. У мене досі шрам.

Волен показав, але Харрі нічого не побачив.

– Суддя крикнув на вівчарку, і вона втекла. Потім він сказав, щоб я забирався з його саду до дідька. Мене повезли в лікарню. Мати ридала, а батько майже не розкривав рота. Ми повернулися додому, в мене був страшний шов од підборіддя до вуха. Батько пішов до судді. Повернувся з почорнілим обличчям і говорив іще менше. Мовчки ми з'їли недільну печеню, а вночі я прокинувся невідомо чому. Було тихо. Потім я здогадався. Вівчарка. Вона більше не вила. Потім я почув, як хтось увійшов до будинку, і чомусь зрозумів, що ми більше ніколи не почуємо того виття. Тихо відчинилися двері спальні, і я швидко заплющив очі, але встиг побачити молоток. Запахло тютюном і надійністю. Я прикинувся, що сплю.

Він протер кермо, змахуючи невидиму порошок.

– Я зробив те, що зробив, тому що знав: Сверре Ульсен убив одну з наших. Я зробив це заради Елен, Харрі. Заради нас. Тепер ти знаєш: я вбив людину. Донесеш на мене, чи як?

Харрі мовчки дивився на нього.

Волер знову заплющив очі:

– Харрі, проти Ульсена були тільки непрямі докази. Він міг залишитися на волі. Я не міг цього дозволити. А ти міг би, Харрі? – Волер розплющив очі, повернув голову і зустрівся з ним поглядом. – Міг би?

Харрі глитнув:

– Тебе бачили в машині разом зі Сверре Ульсеном. У мене був свідок. Це тобі відомо?

Волер знизав плечима:

– Я кілька разів говорив із Ульсеном. Він був неонацистом і карним злочинцем. Це наша справа, Харрі.

– Але той, хто вас бачив, раптом розхотів говорити. Ти ж із ним поговорив? Погрозами змусив замовкнути?

Волер похитав головою:

– Харрі, на такі запитання я не відповідаю. Хоч ти і вирішив бути в нашій команді, є суворе правило: знати потрібно тільки те, що допомагає тобі в роботі. Правило суворе, зате добре працює. І ми добре працюємо.

– Ти говорив із Квінсвіком? – насилу вичавив Харрі.

– Квінсвік – це твій черговий вітряк. Забудь про нього, Харрі. Подумай про себе. – Він нахилився ближче і притишив голос. – Що тобі втрачати? Та подивися в дзеркало...

Харрі моргнув.

– Отож-бо, – сказав за нього Волер. – Алкоголік років під сорок, без роботи, без сім'ї, без грошей.

– Востаннє запитую... – Харрі хотів це вигукнути, але не вийшло. – Ти говорив із... з Квінсвіком?

Волер випростався на сидінні:

– Іди додому, Харрі. І подумай, чим ти кому зобов'язаний. Колегам? Які прожували тебе, зрозуміли, що гіркий, і виплюнули?... Начальству, яке, відчувши недобре, готове тікати шодуху? Чи все-таки ти передусім зобов'язаний собі самому? Людині, яка багато років прагне зробити вулиці Осло більш-менш безпечними в державі, що більше піклується про злочинців, аніж про поліцейських. Харрі, у своїй галузі ти – один із краших. У тебе, на відміну від інших, є талант. А заробляєш однаково паскудно. Я можу тобі запропонувати зарплату вп'ятеро більшу, але й це не головне. Я можу запропонувати тобі повагу. Повагу! Подумай над цим.

Харрі спробував зосередити погляд на Волері, але обличчя розпливалося. Він пошукав ручку дверей і не знайшов. Бісові япошки! Понаробляють же машин! Волер перегнувся і відчинив двері.

– Я знаю, що ти шукав Роя Квінсвіка, – сказав Волер. – Розвію твої сумніви: так, я розмовляв з Ульсеном у Грюнерльокка того вечора. Але це не означає, що я якимсь чином причетний до вбивства Елен. Я мовчав, аби не ускладнювати і без того напружену ситуацію. Роби як знаєш, але повір: свідчення Роя Квінсвіка нічого нового не дасть.

– Де він? – запитав Харрі.

– А якщо я скажу, щось зміниться? Ти мені повіриш?

– Можливо. Хто знає?

Волер зітхнув:

– Согнсвейен, тридцять два. Живе в підвалі, в кімнатці, де раніше жив його вітчим.

Харрі обернувся і помахав таксі.

– Але якраз сьогодні у нього співанка, – вів далі Волер. – Там недалеко. У Староакерському парафіяльному домі.

– Староакерському?

– Він перейшов із Філадельфійської парафії у Віфлеемську.

Вільне таксі пригальмувало, постояло з секунду, а потім знову рвонуло в бік центру. Волер криво посміхнувся:

– Перейти – не означає втратити віру, Харрі.

Розділ 12

Неділя. Віфлеем

О восьмій недільного вечора втомлений, але задоволений Б'ярне Мьоллер, позіхаючи, замкнув шухляду письмового столу і простягнув руку до настільної лампи. Моторошний наплив представників преси після вбивства і зникнення встиг схлинути, і в ці вихідні він міг спокійно попрацювати. Стос паперів, що височів на столі на початку пори відпусток, нині зменшився вдвічі. А тепер додому – випити віскі з льодом і подивитися новий випуск передачі «Такт за тактом». Він намацав вимикач і, востаннє окинувши поглядом розчищений стіл, помітив товстий коричневий конверт, який, здається, узяв із полиці кореспонденції ще в п'ятницю. Отже, так він і лежав за паперами.

Якщо вдуматися, конверт міг почекати до завтра. Мьоллер помацав його – всередині було щось не зовсім зрозуміле. Він розкрив конверт ножом і засунув пальці всередину. Листа не було. Перевернув конверт, але нічого не випало. Тоді він потряс конвертом і почув, як від пластикової внутрішньої сторони щось відклеїлося. Це щось упало на стіл, перестрибнуло через телефон і шльопнулося на список чергувань.

Несподівано почалися кольки. Б'ярне Мьоллер деякий час стояв, зігнувшись навпіл, і жадібно хапав ротом повітря, перш ніж зміг випростатись і набрати телефонний номер. І якби йому зараз було до того, він би помітив,

що саме на цей номер у списку чергувань і вказував предмет, що випав із конверта.

Маріт закохалася. Знову.

Вона подивилася на ганок парафіяльного дому. У масивних білих дверях було кругле віконце із залізною Віфлеемською зіркою, і світло, проходячи крізь вікно, падало на обличчя нового хлопця. Він розмовляв із однією з хористок. Маріт уже декілька днів поспіль гадала, як би повернути до себе його увагу, але нічого не придумала. Просто підійти і заговорити? Поганий початок. Треба дочекатися відповідного випадку. На співанці минулого тижня він високим і чистим голосом розповідав про своє минуле. Про те, що відвідував Філадельфійську парафію. А до того він був неонацистом! Одна дівчина розповідала, що в нього подекуди величезне нацистське татуювання. Зрозуміло, всі погодилися, що це жакливо, але від цього інтерес Маріт тільки збільшився.

У глибині душі вона відчувала: це тому, що вона закохалась, цікавість до нового і невідомого скоро мине. Що потрібний-то їй у житті не він, а хлопець на зразок Крістіана. Крістіан був регентом хору, його батьки теж належали до цієї парафії, і він сам іноді проповідував на молодіжних зустрічах. А такі, як Рой, занадто часто зраджують віру.

Сьогодні співанка затягнулася. Вони розучили нову пісню й на додачу повторили майже весь репертуар. Коли приходили новачки, Крістіан полюблив демонструвати їм свої таланти. Зазвичай вони репетирували в залах на Гейтснорсвеен, але в сезон відпусток їх закривали, так що доводилося знімати парафіяльний будинок на Акерсбаккен. Хоча минула північ, вони, як завжди, стояли після співанки на вулиці. Гудіння голосів нагадувало дзижчання комах і надавало нічному повітрю додаткової напруженості. Може, причина крилась у спеці. Чи в тому, що подружні та закохані пари роз'їхалися по відпустках, і тепер не вистачало їхніх усмішок і переглядань. На запитання подруг Маріт відповідала невлад і поглядала в бік Роя, думаючи про те, де ж у нього велике нацистське татуювання.

Одна з подруг штовхнула її ліктем і кивнула на чоловіка, який піднімався по Акерсбаккен.

– Дивіться, п'яний, – сказала одна хористка.

– Відолаха, – сказала інша.

– Саме такі пропаші душі їй потрібні Ісусові. – Це сказала Софія. Таке говорила тільки вона.

Інші кивнули. І Маріт теж. І тут до неї дійшло. Ось він, випадок. Вона без вагань покинула подруг і пішла навперейми чоловікові.

Він зупинився і подивився на неї зверху вниз: виявився вищим, ніж вона думала.

– Ти знаєш Ісуса? – високим чистим голосом, із усмішкою запитала Маріт.

У чоловіка було яскраво-червоне обличчя та блукаючий погляд.

Розмова позаду стихла. Краєм ока Маріт помітила, що Рой і дівчатка на сходах дивляться в її бік.

– На жаль... – прогугнявив незнайомиць. – Та і ти теж не знаєш, дочко. Але, може, ти знаєш Роя Квінсвіка?

Маріт відчула, що червоніє, і так і не змогла видати наступну пропозицію: «А чи знаєш ти, що Він шукає зустрічі з тобою?»

– Ну? – запитав чоловік. – Він тут?

Вона подивилася на його голену голову, важкі черевики й раптом злякалася. Неонацист? Хтось із давніх друзів Роя? Прийшов помститися за зраду? Чи звати назад?

– Я... – почала Маріт, але чоловік пройшов повз неї.

Вона обернулася і встигла побачити, як Рой квапливо сховався в парафіяльному домі й зачинив двері.

П'яний швидко попрямував по гравію, але раптом похитнувся і перед сходами гепнувся на коліна.

– Господи... – прошепотіла одна з дівчаток.

Чоловік піднявся.

Маріт побачила, як Крістіан поспішно відійшов із дороги, коли той рвонув по сходах. На верхній сходинці він декілька секунд балансував, готовий перекинутися на спину, але врешті-решт перемістив центр тяжіння вперед і взявся за дверну ручку.

Маріт ахнула.

Потягнув двері на себе. От удача! Рой замкнув їх.

– Чорт забирай! – хрипким п'яним голосом заревів чоловік і з розмаху вдарив лобом по круглому віконцю. На сходинки з дзенькотом брязнуло скло.

– Стійте! – крикнув Крістіан. – Ви не маєте...

Чоловік обернувся й подивився на нього. У лобі стирчав трикутний уламок. Струмочок крові роздвоювався біля перенісся.

Більше Крістіан нічого не говорив.

П'яний розкрив рот і почав вити. Звук був холодний, як лист сталі взимку. Знову обернувшись до дверей, він накинувся на них із кулаками – Маріт ніколи раніше не бачила такої люті. Вив як вовк і гамселив по дверях. Плоть проти дерева. Потім він почав бити по залізній зірці у вікні. Маріт здавалося, що вона чує, як рветься шкіра. Бризки крові, розлітаючись, окропили білі двері червоним.

– Зробіть же що-небудь! – крикнув хтось.

Вона побачила, як Крістіан дістав мобільник.

Виламавши зірку, чоловік несподівано опустився на коліна.

Маріт підійшла ближче. Інші прагнули триматися віддалік, а їй раптом захотілося підійти ближче. Серце у грудях скажено калатало. Біля сходинок вона відчула на плечі руку Крістіана й зупинилася. Було чутно, як незнайомиць жадібно хапає ротом повітря, ніби викинута на берег риба. Здавалося, він плаче.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<http://www.litres.ru/u-nesbo/pentagrama/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Король Норвегії Улаф V (1903–1991).

2

Грюнерльокка – район Осло. В минулому – робітнича околиця, нині – модний квартал, місце мешкання богеми.

3

«Особливі слідчі органи» (SEFO) – служба з розслідування посадових злочинів.

4

Фраза належить норвезькій журналістці та соціологу Хільді Хьюаланн.

5

Трупне задубіння (лат.).

6

Деякі норвезькі монети (в тому числі монета в одну крону) мають посередині круглий отвір.

7

«Винна монополія» – мережа державних магазинів, які мають виключне право продажу спиртних напоїв у Норвегії.

8

Фрогнер-парк, або парк Вігеланна, відомий розміщеними там роботами скульптора Густава Вігеланна (1869–1943), серед яких найбільш відомі «Злий хлопчик» і Моноліт із людських тіл.

9

Нічого (англ. і фр.).

10

«Spinnin' Wheel» – букв. «Колесо, що крутиться» (англ.).

11

Кульмінація обряду «хрещення Духом Святим» у п'ятидесятників вважається знамення дару (глосолалія, вимовляння незрозумілих, беззмістовних звуків у стані релігійного екстазу).

